

Na temelju članka 38. točke 2. Statuta Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 19/99, 19/01, 20/01 - pročišćeni tekst, 10/04, 18/05, 2/06 i 18/06), Gradska skupština Grada Zagreba, na 23. sjednici 19. travnja 2007., donijela je

ZAGREBAČKU STRATEGIJU

izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. do 2010.

1. UVOD

Gradska skupština Grada Zagreba donijela je na 18. sjednici, 27. veljače 2003., Zagrebačku strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2003. do 2006. (Službeni glasnik Grada Zagreba 5/03, u daljnjem tekstu: Strategija 2003.), sukladno Nacionalnoj strategiji jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. (Narodne novine 13/03).

Strategije su utemeljene na suvremenim znanstvenim postignućima i odredbama nacionalnih i međunarodnih zakona i dokumenata: Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Opće deklaracije o ljudskim pravima, Deklaracije o pravima osoba s invaliditetom, Svjetskog programa djelovanja za osobe s invaliditetom, Standardnih pravila UN-a o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom, Pariške povelje za novu Europu, Jedinstvene rehabilitacije za osobe s invaliditetom Vijeća Europe, Ustava Republike Hrvatske, zakona i drugih propisa koji reguliraju najznačajnija životna područja za osobe s invaliditetom.

Neposredno nakon donošenja Strategije 2003., Gradsko poglavarstvo Grada Zagreba, na 42. sjednici, 12. ožujka 2003., donijelo je Zaključak o osnivanju Povjerenstva za osobe s invaliditetom Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 7/03 i 17/03, u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) koje, u suradnji s Gradskim uredom za zdravstvo, rad socijalnu zaštitu i branitelje, koordinira realizaciju mjera i aktivnosti, potiče i prati provođenje, pruža stručnu i savjetodavnu pomoć nositeljima i suradnicima.

Mjere i aktivnosti Strategije 2003. razrađene su u Planu provedbe Zagrebačke strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom u razdoblju 2003. do 2006. koji je donesen na 57. sjednici Gradskog poglavarstva Grada Zagreba 3. srpnja 2003.

Sukladno završnim odredbama Strategije 2003. nadležni gradski uredi dostavljaju Povjerenstvu, do 15. siječnja svake godine, izvješća o provedbi mjera iz svoje nadležnosti, a ono do 1. veljače, objedinjena izvješća dostavlja Gradskom uredu za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje koji, do 15. veljače svake godine, dostavlja Gradskom poglavarstvu objedinjeno izvješće o provedbi mjera iz Strategije 2003., a Gradsko poglavarstvo o tome izvješćuje Gradsku skupštinu Grada Zagreba.

Tijekom proteklog razdoblja realizirana je većina predviđenih aktivnosti i mjera i uspostavljen je učinkovit sustav djelovanja na svim područjima Strategije 2003. Gradska skupština Grada Zagreba prihvatila je Izvješće za 2006. o provedbi mjera Strategije 2003. na 22. sjednici 15. ožujka 2007.

S obzirom na to da je Strategija 2003. donesena za razdoblje od 2003. do 2006. potrebno je donijeti novi strateški dokument djelovanja za razdoblje od 2007. do 2010. koji je usklađen s odrednicama međunarodnih dokumenata koji su u međuvremenu doneseni.

Odbor ministara Vijeća Europe usvojio je 5. travnja 2006. Akcijski plan Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi od 2006. do 2015. (u daljnjem tekstu: Akcijski plan).

Opća skupština Ujedinjenih naroda usvojila je 13. prosinca 2006. Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu: Konvencija), a u radu (ad hoc) Odbora Ujedinjenih naroda za donošenje Konvencije sudjelovala je i Republika Hrvatska.

S obzirom na to da Konvencija sadržajno znatno unapređuje položaj osoba s invaliditetom suvremenim pristupima u sustavu primjene ljudskih prava u djelovanju prema osobama s invaliditetom, u cilju osiguravanja jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom, novi strateški dokument Grada Zagreba prihvatio je sadržaj i strukturu Konvencije.

Predstavnici osoba s invaliditetom koji su sudjelovali u pripremi i izradi, predložili su naziv Zagrebačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. do 2010. (u daljnjem tekstu: Strategija) koji u cijelosti odgovara ciljevima i načelima djelovanja.

Strategija prihvaća svrhu, ciljeve, definicije, temeljna načela i smjernice djelovanja Konvencije.

Svrha Strategije je unapređivanje, zaštita i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda osobama s invaliditetom i unapređivanje i poštivanje njihova urođenog dostojanstva.

Temeljna načela: poštivanje urođenog dostojanstva, osobne autonomije uključujući slobodu izbora i neovisnost osoba; nediskriminaciju; puno i učinkovito sudjelovanje i uključivanje u društvo; poštivanje različitosti i prihvaćanje invaliditeta kao dijela ljudske različitosti i čovječnosti; jednakost mogućnosti; pristupačnost; jednakost muškaraca i žena; poštivanje sposobnosti razvoja djece s teškoćama u razvoju i poštivanje prava djece s teškoćama u razvoju na očuvanje vlastitog identiteta.

Ciljevi

Treba osigurati potpunu integraciju osoba s invaliditetom ostvarivanjem integracije na važnim životnim područjima ravnopravnim sudjelovanjem u političkom, javnom i kulturnom životu; u procesu odgoja i obrazovanja; u zapošljavanju, zdravstvu i rehabilitaciji; u socijalnoj zaštiti; u pravnoj zaštiti i zaštiti od nasilja; u istraživanju i razvoju i u drugom.

Strategija u potpunosti promovira građansku perspektivu i socijalni model djelovanja prema osobama s invaliditetom utemeljen na sustavu primjene ljudskih prava. U potpunosti odbacuje poistovjećivanje osobe s invaliditetom s ulogom pacijenta kojemu je potrebna zdravstvena ili neka druga skrb. Naglasak je na sposobnostima osobe koja će, nakon što društvo ukloni postojeće prepreke, ostvariti svoj potpuni razvoj.

Osobita se važnost daje udrugama osoba s invaliditetom koje, tijekom cijelog procesa, od kreiranja do realizacije i evaluacije mjera i aktivnosti trebaju biti istinski partner vlasti.

U planiranju i provođenju mjera i aktivnosti na svim područjima Strategije osobitu pozornost treba posvetiti pojedinim skupinama unutar cjelokupne populacije osoba s invaliditetom:

- **ženama i djevojkama s invaliditetom** koje su vrlo često suočene s višestrukom diskriminacijom s obzirom na spol i invaliditet;

- **osobama s teškim invaliditetom** koje trebaju visoku razinu društvene potpore, a kvaliteta njihova života najdirektnije ovisi o razvijenosti servisa i usluga u zajednici;

- **djeci s teškoćama u razvoju** treba omogućiti uživanje svih prava sukladno Konvenciji o pravima djeteta kao svoj drugoj djeci;

- **mladim osobama s invaliditetom** koje se kao osobito ranjiva skupina suočavaju s nizom zapreka u procesu obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja i sl.;

- **osobama s invaliditetom starije životne dobi** koje postaju sve brojnija i značajnija društvena skupina i izazov kreiranju politika za osobe s invaliditetom.

Navedene skupine osoba s invaliditetom zahtijevaju multidisciplinarni pristup u planiranju i provođenju mjera i aktivnosti na svim područjima djelovanja.

U provođenju mjera i aktivnosti na svim područjima Strategija se rukovodi glavnim ciljem - ukidanjem svake **diskriminacije na temelju invaliditeta** koja je svako ograničavanje ili isključivanje na temelju invaliditeta, posljedica kojega je narušavanje integriteta osobe. Invaliditet ne smije biti razlog uskraćivanju ili narušavanju ljudskih prava i temeljnih sloboda na kulturnom, političkom, gospodarskom i svakom drugom području.

Grad Zagreb će, tijekom razdoblja primjene Strategije, provoditi mjere i aktivnosti za sve osobe s invaliditetom u Gradu Zagrebu na područjima: Obitelj i život u zajednici; Odgoj i obrazovanje; Zdravstvena zaštita; Socijalna zaštita; Mobilnost, pristupačnost i stanovanje; Zapošljavanje, rad i profesionalna rehabilitacija; Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja; Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti; Istraživanje i razvoj i međunarodna suradnja; Sudjelovanje u političkom i javnom životu, kulturi, razonodi i sportu i Civilno društvo.

Strategija će u potpunosti djelovati na temeljima socijalne kohezije kao glavnoga temelja izgradnje i održavanja socijalnog društva. Povezivanjem i integriranjem svojih vrijednih ljudskih i materijalnih potencijala Grad Zagreb može jamčiti određenu razinu dobrobiti svim svojim građanima, osobito vrlo ranjivim grupama kao što su to osobe s invaliditetom.

Područja djelovanja Strategije uvjetno su podijeljena, a mjere i aktivnosti međusobno se nadopunjuju i uvjetuju. Veći je dio mjera u izravnoj nadležnosti gradskih upravnih tijela i institucija, ali su jednako značajne i mjere u nadležnosti ministarstava i državnih institucija koje se ne mogu uspješno ostvariti bez aktivnog sudjelovanja tijela lokalne i regionalne razine.

Temeljni podaci o osobama s invaliditetom

Invaliditet je važan medicinski, gospodarski, socijalni i politički problem svakog društva, a, prema procjenama, oko 10% stanovnika svijeta su osobe s invaliditetom. S obzirom na to da posljedice invaliditeta pogađaju i članove obitelji, može se slobodno reći da četvrtina svjetskog stanovništva u svom svakodnevnom životu ima teškoća zbog invaliditeta. Napredak znanosti, tehnike i tehnologije s jedne strane sprečava razvoj i ublažava posljedice određenih oblika i vrsta invaliditeta, ali, istodobno, djeluje na povećanje ukupnog udjela stanovništva s invaliditetom.

Suvremeno društvo visoke civilizacijske razine koje štiti i promiče sustav ljudskih prava ozbiljno shvaća sva pitanja koja se odnose na osobe s invaliditetom i njihovu cjelokupnu integraciju u život.

Za planiranje i provođenje aktivnosti namijenjenih osobama s invaliditetom važno je definirati pojam invaliditeta, odnosno osobe s invaliditetom. Konvencija naglašava socijalnu dimenziju invaliditeta, ističući da se "*pojam invaliditeta razvija i proistječe iz interakcije osoba s invaliditetom s barijerama u stavovima i barijerama u okolini koje onemogućuju njihovo potpuno i djelotvorno sudjelovanje u društvu ravnopravno s drugim osobama*".

1. Područje: OBITELJ I ŽIVOT U ZAJEDNICI

Uvod i ocjena stanja

Obitelj je najviša društvena vrijednost i najznačajnija zajednica za svaku osobu, a za razvoj i uspješnu integraciju osobe s invaliditetom uloga obitelji je presudna. To više država treba poticati razvoj i osigurati dostupnu i sigurnu mrežu usluga i servisa u obiteljskom okruženju. Cjelokupno djelovanje društva za poboljšanje kvalitete života obitelji, pa tako i obitelji osoba s invaliditetom, oslanja se na postojeće strateške dokumente nacionalne razine: Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova, Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2007. do 2012., Nacionalnu populacijsku politiku, Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. i Protokol o postupanja u slučaju nasilja u obitelji.

Socijalni model utemeljen na promicanju ljudskih prava osoba s invaliditetom prihvaćeni je koncept djelovanja prema osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu. Temelji se na filozofiji inkluzije koja smatra da svatko na svoj način može pridonijeti društvu i da mu, prije svega, pripada. Na osobu s invaliditetom gleda se kroz njezine mogućnosti, sposobnosti i interese. Položaj osoba s invaliditetom društveno je uvjetovan i stoga se društvo treba prilagođavati njihovim potrebama.

Prihvatili smo također model u zajednici utemeljene rehabilitacije kao alternativu institucijskoj zaštiti. Ovaj model polazi od temeljne pretpostavke da zajednica treba stvoriti uvjete za razvoj rehabilitacije, ravnopravnosti i socijalne integracije osoba s invaliditetom.

Ciljevi ovoga modela su:

- integracija u društvenu sredinu preko regionalnih službi potpore i skrbi te poticanje izgradnje trajnijih međuljudskih odnosa;

- život u obitelji (domu);

- stvaranje što normalnijih životnih uvjeta i odgovarajućeg sustava usluga na području stanovanja, zapošljavanja i slobodnog vremena.

Sastavni dio ovog koncepta je i inkluzivno obrazovanje koje omogućuje djeci s teškoćama u razvoju obrazovanje u redovnim uvjetima.

Ovo je suštinski cilj i svrha svih mjera i aktivnosti Strategije, a na području Obitelj i život u zajednici posebno su istaknute i na neki su način sažetak Strategije.

U politici prema osobama s invaliditetom težište je na aktivnosti osobe u planiranju, izboru i kreiranju akcija i metoda koje u većoj mjeri određuju njihove životne uvjete.

Uspjeh intervencija direktno ovisi o snazi i organizaciji partnerstva državnog i civilnog sektora te osobe s invaliditetom i njezine obitelji.

Iako moderna obitelj tijekom zadnjih godina doživljava niz transformacija koje nužno djeluju na njezinu stabilnost, obitelj koja se susreće s teretom invaliditeta izložena je dodatnim promjenama i nerijetko treba snažnu društvenu potporu za svoj opstanak.

Suočavanje obitelji s dijagnozom djeteta ili odraslog člana iznimno je stresna situacija koja potpuno mijenja obiteljsku dinamiku. Podizanje djeteta s teškoćama u razvoju zahtijeva dodatne psihofizičke i materijalne napore, dodatna znanja za roditelje, drugu djecu i eventualne druge članove u obitelji. Pravodobna i interdisciplinarna stručna pomoć obitelji može uspješno spriječiti dublje poremećaje i progresiju oštećenja.

Osobi s invaliditetom i njezinoj obitelji treba omogućiti potpunu integraciju u uređenoj, dostupnoj i prilagođenoj zajednici.

Uključivanje djece s teškoćama u razvoju u vrtiće, osnovne i srednje škole u Gradu Zagrebu bolje je nego u drugim dijelovima zemlje, ali u sljedećem razdoblju svakako treba učiniti još mnogo više. Osim građevinskih barijera, neusklađenosti programa obrazovanja, nedostatka didaktičkih i drugih pomagala, nužno je uklanjati komunikacijske prepreke uvođenjem odgovarajućih načina komunikacija za osobe s različitim vrstama oštećenja.

Značajne prepreke procesu odgojno-obrazovne integracije nalaze se u nedovoljnoj educiranosti stručnjaka na tom području o problemima i potrebama osoba s invaliditetom.

Stoga je potrebna uspostava sveobuhvatne i sustavne edukacije nositelja odgojnih i obrazovnih funkcija te roditelja i članova obitelji o specifičnosti potreba i problema osoba s različitim vrstom oštećenja.

Područje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, zbog niza prepreka, najveći je problem za osobe s invaliditetom i u većim i razvijenijim zemljama, a kod nas je to još izraženije. Predrasude poslodavaca o sposobnostima i mogućnostima osoba s invaliditetom i neodgovarajuća kvalifikacijska struktura osoba s invaliditetom za potrebe tržišta rada, glavni su razlozi nepovoljne situacije na području zapošljavanja.

Grad Zagreb, u okviru svojih nadležnosti, intervenirao je u zapošljavanju dvadesetak osoba s invaliditetom u gradska trgovačka društva, no na tom području predstoji intenzivan rad u poticanju projekata i programa za zapošljavanje osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu i u zaštitnim uvjetima.

Zdravstvena zaštita nije dovoljno dostupna svim građanima, a osobama s invaliditetom nužno je pružiti zdravstvene usluge u većem opsegu, ovisno o vrsti i stupnju oštećenja. Grad Zagreb je prilagodio pristupe svojim zdravstvenim ustanovama, a u sljedećem je razdoblju potrebno prilagoditi i unutrašnjost objekata. Problem su brojne potpuno neprilagođene ustanove u nadležnosti države.

Grad Zagreb je preko ambulante za dodatnu fizikalnu rehabilitaciju za osobe s težim stupnjem invaliditeta, liječenjem u toplicama za invalide Domovinskog rata, projektom Bolnice u kući, opremanjem i otvaranjem ginekološke ambulante za žene s invaliditetom, stomatološkom zaštitom osoba s invaliditetom i mnogim drugim projektima i programima osigurao viši zdravstveni standard za svoje građane s invaliditetom. Taj standard u sljedećem razdoblju treba poboljšati uvođenjem novih mjera, uz korištenje postojećih institucijskih, stručnih i organizacijskih kapaciteta.

Sustav socijalne skrbi još uvijek nije organizacijski, stručno i materijalno prilagođen potrebama osoba s invaliditetom i njihovih obitelji.

Velik je problem način ocjenjivanja stupnja invaliditeta i različitost kriterija i visine socijalnih naknada, što obitelji osoba s invaliditetom dovodi u nepovoljan materijalni i socijalni položaj. Službe socijalne skrbi nisu u dovoljnoj mjeri povezane s osobama s invaliditetom i njihovim organizacijama.

Grad Zagreb, uvođenjem dodatnih vrsta pomoći za svoje građane s invaliditetom, podigao je ukupni standard života, ali ubuduće znatno više treba uložiti u izgradnju i organizaciju socijalnih usluga i servisa.

Tijekom nekoliko proteklih godina Grad Zagreb je organizirao rad *savjetovališta za osobe s invaliditetom* i članove obitelji koje svakodnevno pruža individualnu psihosocijalnu potporu i informacijsku podršku, a također i grupnu potporu roditeljima i članovima obitelji.

Također stručno i materijalno pomaže savjetovalištimu udruga i organizacija osoba s invaliditetom.

Osim mjera direktno namijenjenih obiteljima, Grad Zagreb poduzima i mjere prema djeci s teškoćama u razvoju i starijim članovima obitelji s invaliditetom, što je, u krajnjem slučaju, značajna potpora obitelji koja se susreće s invaliditetom.

Svakodnevni *prijevoz djece s teškoćama u razvoju* u vrtiće i škole izravan je prilog njihovoj integraciji u redovni odgojno-obrazovni proces i kvalitetnijem životu njihovih obitelji.

Značajna je pomoć obitelji i specijalizirani prijevoz odraslih osoba u invalidskim kolicima te besplatan javni prijevoz koji, uvođenjem niskopodnih tramvaja i autobusa, postaje dostupan i osobama s invaliditetom.

Prilagodba objekata vrtića, osnovnih i srednjih škola s pripadajućim pratećim sadržajima i prostorima također je značajna pomoć obitelji. Grad Zagreb je potporu obiteljima pružao i uređivanjem sportsko-rekreativnih prostora i objekata za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom, organizacijom i poticanjem sportskih i rekreacijskih sadržaja prilagođenih osobama s invaliditetom.

Dodjela gradskih stanova na korištenje izvan redovne liste prvenstva osobama s najtežim stupnjem oštećenja koji su i korisnici socijalne pomoći velika je pomoć u podizanju standarda obitelji.

Osmišljavanje različitih oblika života u zajednici i odmak od klasičnih institucija za smještaj osoba s invaliditetom prema organizaciji života osoba s invaliditetom u manjim zajednicama koje oponašaju obiteljski način života najuvjerljivije potvrđuje pripremljenost zajednice za život osoba s invaliditetom.

Grad Zagreb, nizom konkretnih aktivnosti, dokazao je navedenu orijentaciju, ali treba još studioznije pristupiti uklanjanju postojećih, naslijeđenih prepreka za stjecanje takvih obilježja.

Ciljevi su:

- unaprijediti i proširiti djelovanje savjetovišta Grada Zagreba za osobe s invaliditetom i članove obitelji;
- poticati odgoj djece s teškoćama u razvoju i mladih osoba s invaliditetom za partnerske i roditeljske uloge;
- poticati razvoj svijesti o potrebi cjeloživotne naobrazbe za ulogu kompetentnog roditelja;
- promovirati obiteljske vrijednosti i isticati značenje kvalitetnoga obiteljskog okruženja za razvoj djeteta s teškoćama;
- razvijati pristupačne sustave odgoja i obrazovanja za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom;
- osigurati pristup informacijama o pravno-obiteljskoj zaštiti i drugim pravima osobama s invaliditetom i članovima obitelji;
- unaprijediti izvaninstitucijske oblike potpore djeci s teškoćama u razvoju/osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima;
- razvijati jednak pristup pravima i uslugama;
- pružati potporu neovisnom življenju osoba s najtežim invaliditetom;
- unaprijediti obiteljski život osoba s invaliditetom u zajednici primjerenom stambenom politikom i politikom zapošljavanja, zdravstvenom i socijalnom zaštitom i dr.

Na ovom se području mjere najdirektnije odnose na poboljšavanje uvjeta života obitelji osobe s invaliditetom, a mjere na području života u zajednici nalaze se u svim drugim područjima Strategije.

Mjere i aktivnosti

1. Unapređivanje rada savjetovališta Grada Zagreba za osobe s invaliditetom

Postojeću kadrovsku strukturu i vremensku dinamiku savjetovališta u sljedećem je razdoblju potrebno proširiti zbog uvođenja niza novih aktivnosti i uključivanja većeg broja korisnika.

Aktivnosti:

- organizacija edukacija s područja reprodukcije i planiranja obitelji te odgoja za partnerske i roditeljske uloge za mlade osobe s invaliditetom

- organizacija predavanja, komunikacijskih vježbi, radionica i sl. u cilju jačanja psihosocijalne stabilnosti obitelji osoba s invaliditetom

- organizacija savjetovališnog rada s obiteljima nakon neposrednog suočavanja s dijagnozom djeteta s teškoćama u razvoju u cilju pravodobnog poduzimanja odgovarajućih aktivnosti

- organizacija predavanja, komunikacijskih vježbi, radionica i sl. voditelja i članova udruga osoba s invaliditetom u cilju postizanja što bolje psihosocijalne stabilnosti i osnaživanja za stjecanje sposobnosti samozagovaranja.

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom, Centrom za socijalnu skrb Zagreb, Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom, Studijskim centrom socijalnog rada i dr.

Rok: kontinuirano

2. Provođenje edukacije stručnjaka i djelatnika koji djeluju prema osobama s invaliditetom

Aktivnosti:

- organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) namijenjenih odgajateljima, nastavnici i drugim stručnjacima u predškolskim i obrazovnim institucijama

Rok: 2007./2008.

- organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) namijenjenih liječnicima i zdravstvenim stručnjacima u ginekološkim odjelima i rodilištima, pedijatrijskim odjelima i stomatološkim ambulantomama

Rok: 2007./2008.

- organizacija edukacija za vozače i djelatnike ZET-a koji sudjeluju u organizaciji prijevoza djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom

Rok: 2007.

- organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) namijenjenih stručnjacima i djelatnicima koji djeluju na području tehničke kulture, rekreacije i sporta u okviru projekata i programa za osobe s invaliditetom

Rok: 2008./2009.

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom, Studijskim centrom socijalnog rada i drugima

3. Provođenje edukacija roditelja/skrbnika djece s teškoćama u razvoju u vrtićima i osnovnim školama

Aktivnosti:

- organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) namijenjenih roditeljima djece s teškoćama u razvoju u cilju odgovarajućeg postupanja s djetetom, ovisno o vrsti i stupnju oštećenja

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom, Studijskim centrom socijalnog rada i udrugama osoba s invaliditetom

Rok: 2008.

4. Provođenje edukacija vijećnika gradskih četvrti i policajaca u zajednici

Aktivnosti:

- organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) namijenjenih vijećnicima i aktivistima u gradskim četvrtima i policajcima u zajednici

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Služba za mjesnu samoupravu, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Policijskom upravom zagrebačkom.

Rok: do 2010.

5. Promoviranje obiteljskih vrijednosti i značenja obiteljskog odgoja za razvoj djece s teškoćama

Aktivnosti:

- sudjelovanje u cjelovitom istraživanju na području RH u svrhu procjene stanja i potreba obitelji osoba s invaliditetom

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s nadležnim ministarstvima i dr.

Rok: 2008./2009.

Aktivnosti:

- provođenje javnih kampanja u cilju promoviranja obiteljskih vrijednosti i poštivanja prava osoba s invaliditetom na obiteljski život i privatnost

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, udruge osoba s invaliditetom i dr.

Rok: kontinuirano

6. Rana socijalna intervencija u obitelji djeteta s teškoćama u razvoju

Rana socijalna intervencija u obitelji djeteta s teškoćama u razvoju stručna je informativna i psihosocijalna potpora roditeljima i članovima obitelji neposredno nakon suočavanja s dijagnozom o težim smetnjama u razvoju.

Aktivnosti:

- utvrđivanje načina korištenja stručne pomoći u obitelji
- utvrđivanje liste stručnjaka
- provođenje aktivnosti

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, u suradnji sa socijalnim i zdravstvenim ustanovama, udrugama osoba s invaliditetom

Rok: 2009. i dalje

7. Organizacija dojavnog sustava (Brižni telefon) u cilju osiguravanja odgovarajuće pravodobne pomoći osobama s invaliditetom i nemoćnim osobama starije životne dobi

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, u suradnji s Ustanovom za zdravstvenu njegu u kući, udrugama osoba s invaliditetom i dr.

Rok: 2008.

2. Područje: ODGOJ I OBRAZOVANJE

Uvod i ocjena stanja

Obrazovanje je temeljni uvjet društvene uključenosti i neovisnosti osoba s invaliditetom. Većina međunarodnih dokumenata ističe kvalitetno obrazovanje kao jedno od prioritetnih područja za djecu i mlade, a također i za one s teškoćama u razvoju.

Stvaranje mogućnosti za sudjelovanje osoba s invaliditetom u redovnom obrazovanju nije važno samo za djecu i mlade s teškoćama u razvoju, upoznavanje i život s različitostima bogatstvo je za svaku osobu.

Područje odgoja i obrazovanja strateški se odvija prema Planu razvoja sustava odgoja i obrazovanja od 2005. do 2010. te Nacionalnom planu aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. Ovi dokumenti donose mjere kojima se unapređuje i ujednačava kvaliteta cjelokupnog sustava na državnoj razini i jamče jednake mogućnosti za puni razvoj potencijala svakog pojedinca s **posebnim odgojno-obrazovnim potrebama**.

Temeljni je cilj za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama odgojno-obrazovni sustav učiniti dostupnim i prohodnim kako bi se osigurala načela - *Škola za sve i Cjeloživotno obrazovanje*. Obrazovanje je sveobuhvatno i odnosi se na sva životna razdoblja.

Ustanove redovnog obrazovanja i specijaliziranih programa treba poticati na pružanje potpore osobama s invaliditetom u gradskim četvrtima za potpuno uključivanje.

U četiri gradska dječja vrtića ("Potočnica", "V. Nazor", "Duga" i "Utrine") osnovane su posebne odgojne skupine s posebnim programima predškolskog odgoja za djecu s većim tjelesnim i mentalnim teškoćama. U jednom vrtiću provodi se Montessori program u odgojnim skupinama za djecu s višestrukim teškoćama u razvoju.

Djeca iz posebnih skupina nisu izolirana od druge djece već su, uz provedbu programa prilagođenog njihovim posebnim potrebama, uključena u sve redovite aktivnosti vrtića s mogućnošću njihove kasnije integracije u redovite skupine. Roditelji djece u posebnim skupinama oslobođeni su sudjelovanja u cijeni programa, uz uvjet da sami osiguraju prijevoz djece. Posebne programe predškolskog odgoja djece s teškoćama u razvoju provode odgojno-obrazovne, zdravstvene i socijalne ustanove i udruge.

Prema Zakonu o osnovnom školstvu (Narodne novine 59/90, 26/93, 27/93, 29/94, 7/96, 59/01, 114/01, i 76/05) i Pravilniku o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (Narodne novine 23/91) u redovnim osnovnim školama Grada Zagreba školuju se: učenici s lakšim teškoćama u razvoju, učenici sa senzoričkim i motoričkim oštećenjima, učenici s lakom mentalnom retardacijom.

Učenici s većim teškoćama u razvoju školuju se prema posebnim planovima i programima u posebnim organizacijama odgoja i obrazovanja zdravstva, socijalne skrbi i pravosuđa.

Sukladno članku 22. Zakona o srednjem školstvu (Narodne novine 19/92, 26/93, 27/93, 50/95, 59/01, 114/01, i 81/05) te Pravilniku o srednjoškolskom obrazovanju učenika s teškoćama i većim teškoćama u razvoju (Narodne novine 86/92), učenici se potpuno ili djelomično integriraju u redovne srednje škole, odnosno, učenici s većim teškoćama u razvoju školuju se u posebnim ustanovama prosvjete, zdravstva, socijalne skrbi i

pravosuđa. Učenici s većim teškoćama, umjerenom ili težom mentalnom retardacijom i učenici s autizmom ne obrazuju se već se osposobljavaju do 21. godine života.

Ciljevi:

- osigurati da sve osobe, bez obzira na narav i stupanj oštećenja, imaju jednak pristup obrazovanju;
- osigurati školovanje temeljeno na individualiziranom odgojno-obrazovnom planiranju i fleksibilnim organizacijskim modelima;
- podržavati i promicati cjeloživotno učenje osoba s invaliditetom;
- poticati poštivanje prava osoba s invaliditetom na svim razinama obrazovnog sustava, uključujući djecu od najranije dobi;
- omogućiti odgovarajuću ranu procjenu posebnih obrazovnih potreba djece;
- poticati razvoj početne i trajne naobrazbe stručnjaka i nastavnika o problemima invaliditeta;
- pobrinuti se za to da svi obrazovni sadržaji budu pristupačni osobama s invaliditetom;
- poduzimati daljnje mjere da se odgojne i obrazovne ustanove učine pristupačnima osobama s invaliditetom;
- osigurati da roditelji djece s teškoćama u razvoju budu aktivni partneri u postupku razvoja individualiziranih obrazovnih programa za njihovu djecu;
- osigurati pristup neformalnom obrazovanju koji će mladima s invaliditetom omogućiti razvijanje potrebnih vještina koje ne mogu usvojiti redovnim školovanjem.

Mjere i aktivnosti

1. Osiguravanje besplatne dostupnosti školskih prostora, sadržaja i stručne pomoći djeci i mladima s teškoćama u razvoju za izvannastavne i sportske aktivnosti

Prostori vrtića i osnovnih škola trebaju se koristiti izvan nastave za slobodne aktivnosti za djecu i mlade s teškoćama u razvoju.

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Povjerenstvo, u suradnji sa Zagrebačkom zajednicom tehničke kulture, Zagrebačkim automodelarskim savezom, Zagrebačkim radioamaterskim savezom i drugima

Rok: kontinuirano

2. Upoznavanje odgojno-obrazovnih ustanova Grada Zagreba s programskim djelovanjem svih udruga osoba s invaliditetom i udruga koje djeluju u korist osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- predstavljanje Vodiča kroz Grad Zagreb za osobe s invaliditetom svim odgojno-obrazovnim ustanovama Grada Zagreba

Rok: 2007.

- održavanje tribina i ciljanih susreta predstavnika udruga s učenicima vrtića i škola

Rok: kontinuirano

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, udruge osoba s invaliditetom

3. Snimanje radi utvrđivanja stvarnog stanja u vezi s nezavršavanjem srednjoškolskog obrazovanja

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, u suradnji sa Centrom za socijalnu skrb Zagreb i Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa

Rok: 2007./2008.

4. Osiguravanje stalne edukacije odgajatelja, nastavnika, stručnjaka i djece u vrtićima i osnovnim školama o teškoćama u razvoju

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom i dr.

Rok: 2007. i dalje

- 5. Postupno povećavanje potrebnih stručnih suradnika u dječjim vrtićima i osnovnim i srednjim školama u Gradu Zagrebu**

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, u suradnji s Ministarstvom znanosti obrazovanja i športa

Rok: kontinuirano

- 6. Osiguravanje dodatne specijalne i didaktičke opreme i posebnih didaktičkih sredstava za sve odgojno-obrazovne ustanove Grada Zagreba te informatičke opreme i elemenata informatičke podrške za gluhe i slijepu djecu i mlade**

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, udruge osoba s invaliditetom

Rok: 2007. i dalje

- 7. Osiguravanje dodatne stalne psihosocijalne i psihijatrijske pomoći u osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s kombiniranim teškoćama**

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa

Rok: 2008. i dalje

- 8. Osiguravanje stručne pomoći u provođenju produženoga stručnog postupka nakon nastave za učenike s teškoćama u razvoju u redovnim razrednim odjelima**

Aktivnosti:

- dodatno financiranje psihologa ili socijalnog pedagoga
- uključivanje većeg broja osnovnih škola

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa

Rok: 2008. i dalje

9. Uvođenje asistenta i tumača za znakovni jezik u nastavi djeci s teškoćama u razvoju

Aktivnosti:

- formiranje Komisije za utvrđivanje potrebe za asistentom i tumačem za znakovni jezik
- izrada kriterija za dodjelu asistenta i tumača za znakovni jezik

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Povjerenstvo

Rok: 2007./2008.

10. Stipendiranje učenika i studenata s invaliditetom

Aktivnosti:

- izrada kriterija za dodjelu stipendija
- priprema prijedloga odluke

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo

Rok: 2007./2008.

11. Osiguravanje besplatnih udžbenika na Brailleovom pismu ili zvučnom zapisu za slijepu djecu Grada Zagreba

Nositelj: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport

Rok: 2007./2008.

12. Iniciranje proširivanja postojeće mreže osnovnih škola Grada Zagreba za školovanje djece s teškoćama po člancima 6., 7., 10. i 12. Pravilnika o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju

Nositelj: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa

Rok: 2007./2008.

3. Područje: ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Uvod i ocjena stanja

Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine 85/06, 105/06 i 118/06) propisuje da je zdravstveno osiguranje u Republici Hrvatskoj obvezno i dobrovoljno.

Obveznim zdravstvenim osiguranjem osiguravaju se svim osiguranim osobama prava i obveze iz obveznoga zdravstvenog osiguranja na načelima uzajamnosti i solidarnosti, a provodi ga Hrvatski zavod za obvezno zdravstveno osiguranje.

U okviru obveznog zdravstvenog osiguranja osigurava se pravo na zdravstvenu zaštitu i prava na novčane naknade.

U *Planu i programu mjera* iz obveznoga zdravstvenog osiguranja (Narodne novine 126/06), planirane su i neke mjere za osobe s invaliditetom kao zdravstveno osobito osjetljivu skupinu. Utvrđeni su prijedlozi za prevenciju oštećenja zdravlja koja dovode do invaliditeta i prijedlozi za poboljšavanje kvalitete zdravstvene zaštite osoba s invaliditetom.

Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine 85/06) uređuje vrste uvjete i način provođenja dobrovoljnoga zdravstvenog osiguranja, a provode ga društva za osiguranje. Dijeli se na dopunsko, dodatno i privatno zdravstveno osiguranje.

Osobama s invaliditetom i drugim građanima trebaju biti dostupna prava na primarnu, specijalističko-konzilijarnu i bolničku zdravstvenu zaštitu koja obuhvaća dijagnosticiranje, liječenje i medicinsku rehabilitaciju, specifičnu zdravstvenu njegu. Uz to je potrebno obuhvatiti pravo na stomatološko-protetsku pomoć i stomatološko-protetske nadomjeske, lakše ostvarivanje prava na ortopedsku i druga pomagala, korištenje lijekova utvrđenih osnovnom i dopunskom listom prema potrebi, te pravo na korištenje zdravstvene zaštite u inozemstvu.

U okviru sustavnog modela edukacija održano je nekoliko edukacija na razini primarne zdravstvene zaštite o načinu i potrebi evidentiranja djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom. U pripremi i edukaciji za područje Grada Zagreba sudjelovao je Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, a također i u istraživanju za potrebe izrade *Prijedloga praćenja djece s neurorizicima* u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Istraživanje je provedeno na uzorku od 1.640 dojenčadi i male djece iz Zagreba i 311 iz Rijeke, radi utvrđivanja prevalencije neurorizika i kongenitalnih anomalija te praćenja provođenja određenih preventivnih aktivnosti (preventivnih pregleda i cijepljenja). Prikupljeni podaci pokazuju da u uzorku iz Zagreba 24,7% dojenčadi ima neki od perinatalnih rizičnih čimbenika. Hiperbilirubinemija se kao perinatalni rizični čimbenik javlja u više od 44% dojenčadi s rizikom, prijevremeni porod u više od 3% djece s rizikom, višeploidna trudnoća u oko 15% slučajeva kao i porodna trauma. Navedeni podaci značajni su za planiranje cjelovite zdravstvene zaštite djece s neurorizicima.

Istraživanje je pokazalo i stupanj provođenja nužnih medicinskih postupaka tijekom procjene pojedinih rizika koji mogu značajno utjecati na psihomotorni razvoj djeteta. Podaci pokazuju visok stupanj odgovornosti, ali svakako treba raditi više na ranoj dijagnostici i većem obuhvatu rizičnih čimbenika.

Iako je osiguranje ostvarivanja prava s područja zdravstvene zaštite u državnoj nadležnosti, Grad Zagreb, sukladno materijalnim i organizacijskim mogućnostima, tijekom proteklog razdoblja nizom je mjera i aktivnosti osiguravao viši standard zdravstvene zaštite osobama s invaliditetom, osobito onima s najtežim stupnjem invaliditeta. Treba istaknuti otvaranje Ambulante za fizikalnu terapiju i rehabilitaciju, ginekološke ambulante za žene s invaliditetom u bolnici Sv. Duh, organizaciju mamografskih pregleda za žene s invaliditetom, projekt Bolnica u kući, organizaciju dvotjedne fizikalne rehabilitacije za ratne invalide Domovinskog rata i druge mjere. Tijekom sljedećeg razdoblja osigurat će se nastavak već spomenutih projekata i potaknuti uvođenje novih mjera u cilju podizanja zdravstvenog standarda svih osoba s invaliditetom, a osobito onih s najtežim stupnjem i višestrukim oštećenjima.

Ciljevi:

- osigurati jednak pristup uslugama zdravstvene zaštite osobama s invaliditetom bez obzira na spol, dob, podrijetlo ili stupanj invaliditeta;

- osobama s invaliditetom, bez obzira na spol, dob, podrijetlo ili stupanj invaliditeta, osigurati jednak pristup raspoloživim specijaliziranim uslugama;

- osobama s invaliditetom, bez obzira na spol, dob, podrijetlo ili stupanj invaliditeta, osigurati potpunu uključenost u donošenje odluka o planu za njihovu osobnu zdravstvenu skrb;

- osigurati da potrebe osoba s invaliditetom budu uključene u informativni materijal zdravstvenog obrazovanja i kampanje javnog zdravstva;

- osigurati pristupačnost zdravstvenim ustanovama i kapacitete za sve osobe s invaliditetom na način razumljiv osobama s različitim vrstama oštećenja;

- osigurati poštivanje specifičnosti s aspekta spolova u zdravstvenoj zaštiti osoba s invaliditetom;
- osigurati jednak pristup zdravstvenim uslugama žena s invaliditetom, uključujući posebice preporođajno, ginekološko savjetovanje i liječenje, te savjetovanje o planiranju obitelji;
- osobama s invaliditetom omogućiti pristup informacijama o pravima i mogućnostima njihova ostvarivanja na jeziku razumljivom osobama s različitim vrstama oštećenja;
- osigurati provođenje rane dijagnostike u cilju otkrivanja i pravodobnog liječenja invaliditeta.

Mjere i aktivnosti

1. Nastavak prilagodbe zdravstvenih ustanova

Aktivnosti:

- prilagodba objekata za pristup i korištenje osobama s invaliditetom
- nabava nužnih pomagala i posrednika u komunikaciji za osobe s invaliditetom u zdravstvene ustanove (dizalice, prilagođeni WC, mamografski aparat, tumač za gluhe osobe, staze vođenja, induktivna petlja, telefon za nagluhe)

Nositelji: Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, zdravstvene ustanove, udruge osoba s invaliditetom i drugi

Rok: do 2010.

2. Poticanje svih oblika aktivnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u kreiranju, provođenju i praćenju zdravstvenih preventivnih programa

Aktivnosti:

U pripremi i provođenju svih mjera i aktivnosti u cilju prevencije i osiguravanja postojećega zdravstvenog statusa potrebna je stalna suradnja udruga osoba s različitim vrstama oštećenja.

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, zdravstvene ustanove i udruge osoba s invaliditetom

Rok: kontinuirano

3. Poticanje razvoja zdravstvenog turizma

Aktivnosti:

U provođenju svih mjera i aktivnosti u cilju razvoja zdravstvenog turizma potrebna je stalna suradnja s Turističkom zajednicom Grada Zagreba i drugima.

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, zdravstvene ustanove i udruge osoba s invaliditetom

Rok: kontinuirno

4. Stomatološka zaštita osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- utvrđivanje stomatološkog statusa svih osoba s invaliditetom

Rok: do 2007.

- planiranje aktivnosti za pojedine grupacije osoba s invaliditetom i individualnih aktivnosti
- stvaranje materijalnih, kadrovskih i drugih uvjeta za provođenje složenijih stomatoloških postupaka
- provođenje različitih vrsta edukacije o preveniranju i zaštiti bolesti zuba

Rok: kontinuirano

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Stomatološka poliklinika i udruge osoba s invaliditetom

5. Osiguravanje stalne edukacije liječnika i drugih stručnjaka u sustavu zdravstva o obilježjima i specifičnostima invaliditeta

Aktivnosti:

- organizacija pojedinačnih ili ciklusa obrazovnih programa (predavanja, radionice, tribine i sl.) namijenjenih liječnicima i zdravstvenim stručnjacima u bolnicama za rehabilitaciju, ginekološkim odjelima i rodilištima, pedijatrijskim odjelima i stomatološkim ambulantomama i dr.

- edukacija o primjeni Međunarodne klasifikacije funkcioniranja invaliditeta i zdravlja (ICFDH)

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, zdravstvene ustanove, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji sa znanstvenim ustanovama i strukovnim organizacijama

Rok: 2007./2008.

6. Zdravstvena zaštita djece s teškoćama u razvoju

Aktivnosti:

- osiguravati prostorne i druge kapacitete koji djeci s najtežim oblicima invaliditeta ili u specifičnim situacijama omogućuju boravak roditelja/ skrbnika u bolnici

- unapređivati uvjete za provođenje odgojno-obrazovnih aktivnosti u zdravstvenim ustanovama u okviru projekta "Bolnički razredni odjeli"

- osiguravati prostorne, stručne i druge uvjete za provođenje ranoga dijagnostičkog postupka i ranih intervencija za djecu s višestrukim oštećenjima, autističnim poremećajem i drugim oštećenjima

- osiguravati materijalnu i stručnu potporu za provođenje postupaka fizikalne i druge potrebne terapije u skladu sa standardima koje osiguravaju zakoni i drugi propisi

- osiguravati psihosocijalnu potporu i informacijsku podršku roditeljima koji se suočavaju s dijagnozom svoga djeteta

Rok: do 2010.

- sudjelovanje u pripremi uvođenja registra neurorizične djece za područje Grada Zagreba

Rok: 2007./2008.

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, zdravstvene i socijalne ustanove, udruge u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Grada, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, udrugama, strukovnim organizacijama i drugima

Rok: 2007. do 2010.

7. Zdravstvena zaštita žena s invaliditetom

Aktivnosti:

- osiguravanje većeg broja prilagođenih ginekoloških ambulanti s odgovarajućim savjetovanjem i liječenjem

- organiziranje redovnih godišnjih/dvogodišnjih mamografskih pregleda za žene s invaliditetom

- organizacija redovnih edukacija o zdravlju žena, reprodukcijskom i spolnom zdravlju, planiranju obitelji i drugim specifičnim područjima, osobito onim namijenjenim mladim djevojkama i ženama s invaliditetom

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, zdravstvene ustanove, u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Grada, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, udrugama osoba s invaliditetom, strukovnim organizacijama i dr.

Rok: do 2010.

8. Zdravstvena zaštita osoba kojima je potreban visok stupanj zdravstvene potpore

Aktivnosti:

- osiguravanje materijalne i stručne potpore za njegu u kući i druge potrebne terapije iznad standarda koji osiguravaju zakoni i drugi propisi

- održavanje postojećeg standarda fizikalne terapije i rehabilitacije i proširenje postojećeg kapaciteta na ambulantu u istočnom dijelu Grada Zagreba

- osiguravanje materijalnih i stručnih uvjeta za održavanje i proširivanje "Bolnice u kući" i sličnih programa

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, u suradnji s Ustanovom za zdravstvenu njegu u kući i zdravstvenim ustanovama, udrugama i dr.

Rok: do 2010.

9. Zdravstvena zaštita ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata

Aktivnosti:

- medicinska rehabilitacija ratnih vojnih invalida Grada Zagreba iz Domovinskog rata

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje

Rok: kontinuirano

4. Područje: SOCIJALNA ZAŠTITA

Uvod i ocjena stanja

Socijalna zaštita uključuje naknade socijalnog osiguranja i socijalne pomoći te socijalne usluge. Uglavnom obuhvaća sve mjere kojima je cilj zaštita ranjivih skupina. U mnogim situacijama osobe s invaliditetom ne mogu ostvariti odgovarajuću dobrobit od sustava socijalne zaštite, dijelom zbog nedostatka takvih usluga, a dijelom zbog njihove nepristupačnosti.

Socijalna su prava utvrđena u Europskoj socijalnoj povelji (ETS broj 163), uključujući posebice pravo na socijalnu zaštitu (članak 12.), pravo na socijalnu i medicinsku pomoć (članak 13.), te pravo na dobrobit koju pružaju službe sustava socijalne skrbi (članak 14.). Provedba ovih prava smanjuje rizik od isključenosti iz društva i marginalizacije i direktno pridonosi ostvarivanju prava osoba s invaliditetom na neovisnost, društvenu integraciju i sudjelovanje u životu zajednice (članak 15.).

Ciljevi:

- omogućiti jednak pristup socijalnoj zaštiti osobama s invaliditetom;
- osigurati da se raspoloživost socijalnih usluga i potpore temelji na razumnoj, multidisciplinarnoj procjeni potreba određene osobe, te da se periodično preispituje svrhovitost provođenja;
- osigurati da opće socijalne usluge poštuju specifične potrebe osoba s invaliditetom i njihovih obitelji;
- osigurati trajnu interdisciplinarnu usklađenost službi državnih, gradskih i privatnih davatelja socijalnih usluga u mjeri koja odgovara potrebama osoba s invaliditetom;
- osigurati djelotvoran pristup pravdi osobama s invaliditetom na ravnopravnim temeljima s drugim osobama;
- štiti i promicati uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda osoba s invaliditetom na ravnopravnim temeljima s drugim osobama.

Osobe s invaliditetom u najvećoj su mjeri ovisne o sustavu socijalne skrbi.

Socijalna skrb je djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirivanje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba koje same ili uz pomoć članova obitelji ne mogu zadovoljiti zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti.

Djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi: centri za socijalnu skrb, domovi socijalne skrbi i centri za pomoć i njegu.

Djelatnost socijalne skrbi u nadležnosti je Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i dijelom Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Među korisnicima socijalne skrbi značajno mjesto pripada osobama s invaliditetom.

U Gradu Zagrebu djeluje Centar za socijalnu skrb Zagreb, sa 11 pripadajućih ureda socijalne skrbi za područje svake od bivših gradskih općina.

Svi zagrebački uredi socijalne skrbi imaju posebne odjele za zaštitu osoba s invaliditetom.

S obzirom na to da ne postoje ustanove za smještaj osoba s invaliditetom po osnovi invalidnosti, one se smještaju u okviru postojećih kapaciteta gradskih ili privatnih domova za starije i nemoćne osobe, u udomiteljskim obiteljima i drugim domovima socijalne skrbi.

Djeca sa teškoćama u razvoju te odrasle osobe s invaliditetom u Gradu Zagrebu smještene su u dvanaest ustanova kojih je osnivač država i Grad Zagreb.

Grad Zagreb je tijekom proteklih godina proveo niz mjera i aktivnosti sukladno Strategiji 2003. na području socijalne skrbi. Iako mirovinsko osiguranje nije u nadležnosti Grada, ali s obzirom na to da su umirovljenici Grada Zagreba društvena skupina lošijega materijalnog i socijalnog statusa, korisnici su mnogih općih i ciljanih vrsta pomoći. Značajan je udio osoba s invaliditetom u populaciji umirovljenika, a tijekom godina će, vjerojatno, još više rasti.

Grad Zagreb je uveo dodatne vrste pomoći za osobe s invaliditetom. Ističemo doplatu za tuđu pomoć i njegu, njegu i pomoć u kući, džeparac za osobe smještene u ustanovama socijalne skrbi, ljetovanje i zimovanje za djecu s teškoćama u razvoju, dostavljanje hrane bolesnim i nepokretnim osobama. Osnovana je ustanova za dnevni smještaj i rehabilitaciju djece s višestrukim oštećenjima. Osobe s invaliditetom korisnici su svih vrsta pomoći socijalne skrbi Grada Zagreba.

Tijekom sljedećeg razdoblja predviđa se, u okviru Strategije, nastavak svih dosadašnjih pomoći, mjera i aktivnosti, a također će se realizirati i novi projekti i programi za osobe s invaliditetom, osobito za starije osobe i žene s invaliditetom, djecu i mlade s teškoćama u razvoju i za skupine s najtežim stupnjem oštećenja.

U provođenju Strategije **temeljni bi princip trebao biti rješavanje svih pitanja na lokalnoj razini što bliže korisnicima usluga.**

Na taj bi se način kontinuirano pratili socijalni i materijalni status korisnika svih vrsta pomoći prema Odluci o vrstama pomoći socijalne skrbi Grada Zagreba i Zakonu o socijalnoj skrbi.

Pojedini programi i pomoći prilagođavali bi se potrebama osoba s invaliditetom određene gradske četvrti, u čemu se očekuje značajna suradnja vijećnika i volontera.

Sukladno tome, određeni bi se broj vijećnika u gradskim četvrtima zadužio za područje socijalne problematike.

Cilj je poboljšati postojeći sustav pomoći Grada Zagreba i prilagoditi ga individualnim potrebama osoba s invaliditetom.

Mjere i aktivnosti

1. Kontinuirano praćenje socijalnog i materijalnog statusa osoba s invaliditetom-korisnika prava iz sustava socijalne skrbi Grada Zagreba

Aktivnosti:

- izrada anketnog upitnika o socijalnom statusu osoba s invaliditetom
- provođenje anketiranja
- utvrđivanje potreba i planiranje aktivnosti za Grad Zagreb i gradske četvrti

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, Služba za mjesnu samoupravu i vijeća gradskih četvrti, Centar za socijalnu skrb Zagreb - područni uredi, udruge osoba s invaliditetom, Studijski centar socijalnog rada i drugi

Rok: 2007. za izradu ankete
2008. za anketiranje, utvrđivanje potreba

2. Osiguravanje postojećih, iniciranje i utvrđivanje novih prava i usluga za osobe s invaliditetom

Aktivnosti:

- osiguravanje postojećih materijalnih pomoći i iniciranje novih sukladno utvrđenim potrebama
- osiguravanje postojećih i organizacija dodatnih servisa i usluga

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, u suradnji Centrom za socijalnu skrb Zagreb, udrugama i dr.

Rok: do 2010.

3. Nastavak provođenja rekreativno-terapeutskih programa ljetovanja i zimovanja za djecu i odrasle s invaliditetom

Aktivnosti:

- ljetovanje i zimovanje u okviru pomoći prema Odluci o vrstama pomoći socijalne skrbi Grada Zagreba u objektima Zagrebačkog holdinga d.o.o. - podružnica "Vladimir Nazor"

Rok: kontinuirano

- osiguravanje ljetovanja za osobe s tjelesnim invaliditetom u prilagođenim objektima
- osiguravanje psihosocijalnog tretmana u odgovarajućim zdravstvenim i socijalnim ustanovama, sukladno potrebama i mogućnostima

Rok: 2007./2008.

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, Zagrebački holding d.o.o., u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom, Centrom za socijalnu skrb Zagreb i drugima

4. Osiguravanje odgovarajućeg smještaja za djecu s teškoćama u razvoju, odrasle i starije osobe s invaliditetom

Aktivnosti:

- osnivanje i gradnja socijalno-zdravstvene ustanove za odrasle osobe s tjelesnim invaliditetom na Kajzerici i osiguravanje prostornih uvjeta za rad udruga osoba s tjelesnim invaliditetom

Rok: do 2010.

- gradnja građevine Dnevnog centra za rehabilitaciju djece i mladih s višestrukim oštećenjima "Mali dom-Zagreb"

Rok: 2009.

- poticanje i pomoć u organizaciji drugih oblika smještaja i boravka (udomiteljstvo, obiteljski domovi, stambene zajednice i dr.)

Rok: kontinuirano

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, Zagrebački holding d.o.o., URIHO, udruge osoba s invaliditetom i drugi

5. Edukacija i informiranje

Aktivnosti:

- poticanje i pomoć u organizaciji edukacija stručnjaka u ustanovama socijalne skrbi koji rade s djecom s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom o obilježjima invaliditeta i socijalnoj skrbi

- poticanje i pomoć u organizaciji edukacije roditelja i skrbnika djece s teškoćama u razvoju u cilju informiranja o obilježjima invaliditeta i socijalnoj skrbi

- poticanje i pomoć u organizaciji edukacije volontera i vijećnika gradskih četvrti u cilju informiranja o obilježjima invaliditeta i socijalnoj skrbi

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, Služba za mjesnu samoupravu, u suradnji sa Centrom za socijalnu skrb Zagreb - područnim uredima, udrugama, Studijskim centrom socijalnog rada

Rok: kontinuirano

5. Područje: MOBILNOST, PRISTUPAČNOST I STANOVANJE

Uvod i ocjena stanja

Mobilnost, pristupačnost, stanovanje i prijevoz osnovni su preduvjeti za uključivanje osoba s invaliditetom u aktivnosti svakodnevnog življenja. **Područje pristupačnosti** u Republici Hrvatskoj uređeno je *Zakonom o prostornom uređenju* (Narodne novine 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), *Zakonom o gradnji* (Narodne novine 175/03 i 100/04), *Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti* (Narodne novine 151/05). *Zakonom o zaštiti i spašavanju* (Narodne novine 174/04) uređeno je **područje elektroničkih usluga gluhim osobama**, a **mobilnost** *Zakonom o sigurnosti prometa na cestama* (105/04), *Zakonom o javnim cestama* (Narodne novine 112/06), *Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu* (Narodne novine 178/04, 48/05, 151/05/ 111/06), *Zakonom o povlasticama u unutarnjem putničkom prometu* (Narodne novine 97/00), *Pravilnikom o znaku pristupačnosti* (Narodne novine 16/05, 66/05, 15/06 i 12/06), *Zakonom o kretanju slijepa osobe s pomoću psa vodiča* (Narodne novine 131/98) i brojnim drugim propisima. Na ovim se područjima uočava potreba razvoja hrvatskih standarda. Grad Zagreb je, u okviru svojih nadležnosti, detaljnije razradio neka područja bilo gradskim odlukama ili, što je vrlo čest slučaj, primjerima dobre prakse. Posebno valja istaknuti velike napore vezane uz ugradnju zvučnih signalizatora na semaforiziranim raskrižjima za koje je dobio suglasnost za tip uređaja koji po svojim tehničko-tehnološkim karakteristikama najbolje odgovara slijepim osobama.

Grad Zagreb je za rješavanje pristupačnosti uložio velika sredstva za nabavu javnog i specijalnog prijevoza prilagođenog osobama s invaliditetom. Treba istaknuti specijalno prilagođena vozila za djecu s teškoćama u razvoju i za odrasle osobe s invaliditetom, niskopodne autobuse, niskopodne autobuse s rampama, niskopodne tramvaje, pristupačnu uspinjaču. Također treba istaknuti brojne upuštene rubnjake te posebno prilagođene javne površine u RŠC Jarun i Bundeck, Spomen - parku Medvednica, RŠC Granešina-Ribnjak. Dugo očekivano rješavanje pristupačnosti pothodnika započelo je upravo od najvažnijih pothodnika na Velesajmu i u Utrinama.

Na području pristupačnosti značajna je i edukacija stručnih kadrova i samih osoba s invaliditetom.

U razdoblju za koje se donosi Strategija velika se važnost daje uključivanju **univerzalnog dizajna** kao poveznice osoba s invaliditetom i ostalog pučanstva u izgrađenom okolišu koji obuhvaća različite mogućnosti u kulturi, prostoru, građevinama, komunikacijama, uslugama, ekonomiji i dr. Također će se, u specifičnim situacijama, koristiti elementima **razumne prilagodbe**.

U turističkom pogledu Grad Zagreb kao destinacija i pružatelj usluga treba postati dostupan osobama s invaliditetom prema konceptu "Turizam za sve".

U proteklom razdoblju učinjeni su veliki pomaci u rješavanju stambenih pitanja osoba s invaliditetom iako su potrebe znatno veće od dinamike rješavanja.

Ciljevi:

- pratiti primjenu Zakona o gradnji i Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti;

- nastaviti uvođenje prilagođenih prometala;

- usuglasiti iskaznicu za parkiranje i osigurati dovoljan broj pristupačnih mjesta za osobe s invaliditetom;

- učiniti pristupačnim kulturne, sportske, rekreacijske sadržaje;

- potaknuti promjenu zakonskih odredbi o spašavanju u slučaju opasnosti;

- promicati dostupnost u građevinama, na javnim površinama i sredstvima prijevoza za gluhe i slijepe osobe sustavom informiranja;

- osigurati osobama s invaliditetom pristupačnost javnim građevinama, javnim površinama i prijevoznim sredstvima;

- promicati osobne mobilnosti kao preduvjet opće mobilnosti;

- razvijati pakete pristupačnih usluga u prometu;

- potaknuti izmjenu Pravilnika o najmu stanova;

- osigurati informiranost osoba s invaliditetom o nazivlju ulica i trgova.

Mjere i aktivnosti

1. Osiguravanje pristupa javnim građevinama i javnim površinama za osobe s invaliditetom

Aktivnosti:

- osiguravanje pristupačnosti i elemenata informacijske podrške za gluhe i slijepe osobe unutar zdravstvenih i socijalnih ustanova kojih je osnivač Grad Zagreb i njihova okoliša

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi

Rok: 2008.

- osiguravanje pristupačnosti i elemenata informacijske podrške za gluhe i slijepe osobe u vrtićima, osnovnim i srednjim školama, prema planu upisa djece i mladih s teškoćama u razvoju

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Gradski ured prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa

Rok: do 2010.

- osiguravanje pristupačnosti sportskim i rekreacijskim ustanovama, građevinama i površinama

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa

Rok: do 2010.

- osiguravanje pristupačnosti i elemenata informacijske podrške za gluhe i slijepe osobe u kulturnim ustanovama kojih je osnivač Grad Zagreb, prema utvrđenim prioritetima udruga osoba s invaliditetom

Nositelji: Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Ministarstvom kulture

Rok: do 2010.

- osiguranje pristupačnosti građevinama subjekata turističke namjene kojih je osnivač Grad Zagreb.

Nositelji: Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Gradski ured za gospodarstvo, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, Turistička zajednica Grada Zagreba

Rok: do 2009.

2. Opremanje zdravstvenih i socijalnih ustanova kojih je osnivač Grad Zagreb potrebnim funkcionalnim pomagalima za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi

Rok: prema potrebi, kontinuirano

3. Osiguravanje pristupačnog prijevoza za osobe s invaliditetom

Aktivnosti:

- zamjena dotrajalog i nabava novoga voznog parka javnog prijevoza prilagođenog osobama s invaliditetom (niskopodni autobusi i tramvaji)

- zamjena dotrajalih i nabava novih specijalno prilagođenih kombi vozila za djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom

- uvođenje pristupačnog prijevoza na međugradskim autobusnim linijama

- poticanje proširivanja pristupačnoga željezničkog prijevoza i opremanja kolodvora podiznim platformama (prilagodba svih terminala i postaja)

Nositelji: Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Povjerenstvo, Zagrebački holding d.o.o., udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Ministarstvom mora, turizma, prometa i razvitka i Hrvatskim željeznicama

Rok: do 2010.

4. Osiguravanje pristupačnosti područja značajnih za neovisno kretanje i komunikaciju osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- ugrađivanje prijenosnih platformi u pothodnike u Gradu Zagrebu, sukladno prioritetima koje utvrde udruge osoba s invaliditetom

- kontinuirano ugrađivanje zvučnih signalizatora na novim raskrižjima te na postojećim, sukladno planu prioriteta udruga osoba s invaliditetom

- postavljanje taktilnih površina (linije vodilje i polja upozorenja), sukladno planu prioriteta udruga osoba s invaliditetom

- kontinuirano upuštanje rubnjaka tijekom rekonstrukcije i gradnje prometnica

- uvođenje biodizela kao pogonskog goriva u javnom prijevozu, sukladno preporukama za ostvarivanje ljudskih prava s područja zaštite okoliša

Nositelji: Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Zagrebački holding d.o.o., Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom i dr.

Rok: do 2010.

5. Osiguravanje besplatnog parkiranja za osobe s invaliditetom na svim parkirališnim mjestima u Gradu Zagrebu

Nositelji: Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Zagrebački holding d.o.o.

Rok: 2007./2008.

6. Praćenje propisa i sudjelovanje u unapređivanje zakonske regulative

Aktivnosti:

- poticanje na kontrolu primjene i provedbe Zakona o gradnji i Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću

- poticanje i sudjelovanje u izmjeni postojećih propisa u cilju povećanja osobne mobilnosti primjenom suvremenih tehničkih pomagala i novih tehnologija

- sudjelovanje u izradi kriterija pristupačnosti koje na području stanovanja moraju zadovoljavati privatne građevine

Nositelji: Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Zagrebački holding d.o.o., Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom

Rok: 2007./2010.

7. Organizacija edukacije stručnjaka, pružatelja usluga prijevoza i korisnika

Aktivnosti:

- organizacija edukacije o primjeni i korištenju prijevoznih sredstava stručnjaka i davatelja usluga prijevoza o specifičnostima i obilježjima invaliditeta

- organizacija edukacije stručnjaka, davatelja i korisnika usluga prijevoza o mogućnostima primjene principa univerzalnog dizajna

Nositelji: Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Zagrebački holding d.o.o., u suradnji s visokoškolskim i znanstvenim ustanovama

Rok: 2007. i nadalje

8. Rješavanje stambenih pitanja osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- iniciranje i sudjelovanje u izradi prijedloga izmjena Pravilnika o najmu stanova
- iniciranje i izrada prijedloga kriterija za korištenje različitih oblika najma za osobe s invaliditetom
- iniciranje izrade kriterija za osiguravanje pristupa stambenoj jedinici

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za imovinsko-pravne poslove i imovinu Grada, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom i dr.

Rok: 2007./2008.

6. Područje: ZAPOSŁJAVANJE, RAD I PROFESIONALNA REHABILITACIJA

Uvod i ocjena stanja

Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje ključni su elementi društvene uključenosti i ekonomske neovisnosti svih građana radne dobi. Za osobe s invaliditetom zapošljavanje je temeljni uvjet integracije u redovne životne uvjete, a, u usporedbi s osobama bez invaliditeta, zapošljavanje i stope aktivnosti osoba s invaliditetom vrlo su niske. Profesionalna rehabilitacija, sa svim svojim fazama, važna je pomoć u prepoznavanju i aktualizaciji poslova koji najbolje odgovaraju pojedinoj osobi s invaliditetom. Profesionalna rehabilitacija uvjet je koji osobi s invaliditetom stvara temelj za brže i lakše zapošljavanje.

Iako je pravo na rad jedno od temeljnih ljudskih prava, mnogima je ulazak u svijet rada danas nedostupan. Osobe s invaliditetom kao posebna skupina nezaposlenih zasigurno je i najugroženija kategorija u evidenciji Zavoda za zapošljavanje.

Područje profesionalne rehabilitacije nepravedno je zanemareno, najvjerojatnije zbog cjelokupne loše slike na području zapošljavanja osoba s invaliditetom.

Uz nepoštednu konkurenciju na tržištu rada, osobe s invaliditetom susreću se i, s još uvijek, brojnim ukorijenjenim predrasudama, prije svega poslodavaca.

Niz istraživanja tijekom zadnjih godina pokazao je da osobe s invaliditetom ulažu mnogo veće napore u zadovoljavanju svojih i poslodavčevih očekivanja i da su mnogi poslodavci promijenili svoje stavove prema osobama s invaliditetom.

Niz istraživanja tijekom zadnjih godina pokazao je da osobe s invaliditetom ulažu mnogo veće napore u zadovoljavanju svojih i poslodavčevih očekivanja i da su mnogi poslodavci promijenili svoje stavove prema osobama s invaliditetom.

Položaj osoba s invaliditetom na tržištu rada, među ostalim, određen je lošim položajem u obrazovnom sustavu koji nije usklađen s tržištem i potrebama rada. Osobe s invaliditetom na području obrazovanja, u pravilu, zauzimaju loše startne pozicije koje umanjuju šanse za ulazak u svijet rada.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (Narodne novine 143/02, 33/05) velik je korak u politici zapošljavanja osoba s invaliditetom.

U Gradu Zagrebu postoji URIHO Ustanova za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem, privatno Poduzeće za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom Lada, Poduzeće ZAPOS i drugi subjekti koji zapošljavaju osobe s invaliditetom.

Grad Zagreb ima većinski udio i osnivač je URIHO-a, najveće ustanove ovog tipa u Republici Hrvatskoj koja zapošljava nešto više od 500 radnika od kojih je više od 50% osoba s invaliditetom.

U Gradu Zagrebu su učinjeni pozitivni pomaci na području zapošljavanja osoba s invaliditetom, ali situacija nije znatno promijenjena s obzirom na doneseni Zakon.

Važno je spomenuti da je Grad Zagreb vlasnik trgovačkog društva Zagrebački holding d.o.o. koji svojom poslovnom aktivnošću pokriva široki raspon djelatnosti. Od ukupnog broja zaposlenih, 532 osobe ili 4,2% su osobe s invaliditetom. Zadnjih se godina zaposlilo više od dvadeset osoba s invaliditetom (16 slijepih telefonista i administratora i tri osobe u invalidskim kolicima), a poduzete su aktivnosti i mjere kako bi, prilagodbom prostora i kvalitetom, pomogli korisnicima sa smanjenim i ograničenim mogućnostima u korištenju usluga.

Društvo je, u skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu: Zakon), ispunilo utvrđenu obvezu zapošljavanja osoba s invaliditetom.

Uvidom u podatke Zavoda za zapošljavanje o zapošljavanju osoba s invaliditetom može se istaknuti da opći trend i kretanje nezaposlenosti nije primjenjiv i na ovu skupinu. U prilog tome govore podaci o kretanju nezaposlenosti dobiveni od Zavoda za zapošljavanje za prošlu godinu.

Naime, broj nezaposlenih osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu Zagrebu, u odnosu na prethodnu godinu u porastu je za 11,6% (2005. evidentirano je 1412 osoba, a 2006. evidentirano je 1639 osoba s invaliditetom).

Tijekom 2006. iz evidencije nezaposlenih u Gradu Zagrebu zaposlilo se 355 osoba s invaliditetom, od kojih su 138 žene, što je porast za 52,4%.

Podaci iz **studenoga 2006.** godine evidentiraju **1639** nezaposlenih osoba s invaliditetom.

Najviše, 16% u tom broju sudjeluju osobe u dobi od 20 do 24 godine, zatim slijedi dobna skupina od 50 do 54 godina 13,9%, a dobna skupina od 25 do 29 godina sudjeluje sa 13,7 %.

Prema tipu invaliditeta najzastupljenija je skupina "kategorizirane osobe" sa 57,2%, a vojni invalidi sa 0,7 % najmanje su zastupljeni u kategoriji nezaposlenih osoba.

Prema razini obrazovanja dominira skupina sa SSS za zanimanja do tri godine i škola za KV i VKV radnike - 58,1%, te SSS za zanimanja u trajanju od četiri i više godina - 14,5%.

Ciljevi:

- promicati zapošljavanje osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada kako bi se osobama s invaliditetom osigurale jednake mogućnosti;
- postići zaštitu prava i dostojanstva osoba s invaliditetom;
- omogućiti sudjelovanje osoba s invaliditetom u profesionalnom procjenjivanju, usmjeravanju, naobrazbi i uslugama vezanima uz zapošljavanje;
- postići priznavanje postojećih i potencijalnih mogućnosti i doprinosa osoba s invaliditetom općem blagostanju društvene zajednice i njenom obogaćivanju različitostima;
- senzibilizirati i poticati poslodavce da zapošljavaju osobe s invaliditetom;
- postići veći osjećaj pripadnosti zajednici;
- postići veće uključivanje u zapošljavanje žena s invaliditetom i osoba kojima je potrebna povećana pomoć i skrb zajednice;
- postizati nezavisnost, ublažavanje negativnog učinka siromaštva i ispravljati nepovoljno socijalno-ekonomski položaj osoba s invaliditetom;
- poboljšavati kvalitetu života osoba s invaliditetom, njihovu socijalnu integraciju i unapređivati sudjelovanje u svim segmentima društvenog života uz jednake mogućnosti.

Mjere i aktivnosti

1. Realizacija mjera i aktivnosti u skladu sa Zakonom

Aktivnosti:

- osiguranje zapošljavanja osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu prema odredbama Zakona u gradskim upravnim tijelima, ustanovama, trgovačkim društvima u vlasništvu Grada, i to:
  - do 31. prosinca 2007. najmanje jednu osobu s invaliditetom na svaka 32 zaposlena
  - do 31. prosinca 2010. najmanje jednu osobu s invaliditetom na svaka 24 zaposlena
- osnivanje povjerenstva za vještačenje invaliditeta
- stvaranje pretpostavki za ostvarivanje organizacijskih, kadrovskih i sadržajnih mogućnosti URIHO-a, sukladno Zakonu (ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, zaštitna radionica i radni centar).

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, URIHO, Zagrebački holding d.o.o., u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje

Rok: do 2010.

2. Realizacija Programa restrukturiranja i sanacije URIHO-a

Aktivnosti:

- gradnja kompleksa na području Kajzerice
- primjena novih tehnologija i primjena poslovnih programa i projekata u cilju većeg i kvalitetnijeg zapošljavanja osoba s invaliditetom
- stvaranje pretpostavki da URIHO postane regionalni centar za profesionalnu rehabilitaciju

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za gospodarstvo, URIHO, Povjerenstvo za provođenje Programa restrukturiranja i saniranja URIHO-a

Rok: do 2010.

3. Osiguravanje stručne pomoći u zapošljavanju osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- poticanje pružanja organizirane stručne pomoći osobama s invaliditetom u prilagodbi na novu radnu sredinu te poslodavcima u organizaciji radnog procesa i osiguranju uvjeta za rad osobama s invaliditetom
- organizacija različitih obrazovnih programa (tečajevi, radionice, tribine, okrugli stolovi) u cilju upoznavanja poslodavaca s mogućnostima i specifičnostima osoba s invaliditetom,

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za gospodarstvo, u suradnji sa URIHO-om, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, udrugama osoba s invaliditetom i drugima

Rok: kontinuirano

4. Sustavno osposobljavanje osoba s invaliditetom u cilju pripreme za potrebe tržišta rada

Aktivnosti:

- organizacija različitih obrazovnih programa (tečajevi, radionice, tribine, okrugli stolovi) u cilju osnaživanja osoba s invaliditetom i pripremanja za zahtjeve i potrebe tržišta rada, a u skladu s načelom cjeloživotnog obrazovanja

- poticanje samozapošljavanja osoba s invaliditetom organiziranjem i pomaganjem u organizaciji obrazovnih programa za stjecanje poduzetničkih vještina

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za gospodarstvo, u suradnji sa Zagrebačkim holdingom d.o.o. - podružnicom Tehnološki park Zagreb, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskom gospodarskom komorom, Komorom Zagreb, udruženjima obrtnika Grada Zagreba, URIHO-om i društvima koja zapošljavaju osobe s invaliditetom, udrugama osoba s invaliditetom i drugima

Rok: kontinuirano

5. Unapređivanje zapošljavanja osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu

Aktivnosti:

- sustavno praćenje politike zapošljavanja osoba s invaliditetom u svim gradskim uredima, zavodima, ustanovama i trgovačkim društvima

Rok: 2007. - 2010.

- pokretanje postupka za dopunu Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu (Službeni glasnik Grada Zagreba 17/00 i 6/05) uvrštavanjem kao poticajnog kriterija zapošljavanje osoba s invaliditetom

Rok: 2008.

- pokretanje postupka za dopunu Pravilnika o kriterijima i načinu dodjele potpora tradicijskim, deficitarnim i proizvodnim obrtima (Službeni glasnik Grada Zagreba 9/05), radi utvrđivanja korisnika potpora u skladu s propisanim kriterijima i obrtnika koji zapošljavaju osobe s invaliditetom

Rok: 2008.

- poticanje uvođenja alternativnih oblika rada, rada kod kuće, na određeno vrijeme i drugo
- poticanje osoba s invaliditetom na izbor nekih novih zanimanja i za stjecanje akademskih zvanja
- poticanje dodjeljivanja poslova poduzećima koja zapošljavaju osobe s invaliditetom sukladno propisima o javnoj nabavi

Rok: kontinuirano

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za gospodarstvo u suradnji s URIHO-om i društvima koja zapošljavaju osobe s invaliditetom, udrugama osoba s invaliditetom, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i drugima

6. Sustavno senzibiliziranje poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- organizacija i poticanje organiziranja edukacijskih programa, okruglih stolova, stručnih skupova s poslodavcima u cilju senzibiliziranja za zapošljavanje osoba s invaliditetom
- organizacija i pomoć u organiziranju prezentacije vještina, znanja, sposobnosti i mogućnosti osoba s invaliditetom te potpornih i pristupačnih tehnologija
- organizacija i pomoć u organiziranju kampanja za zapošljavanje osoba s invaliditetom i senzibiliziranje poslodavaca korištenjem primjera dobre prakse
- organiziranje prigodnog natjecanja za izbor najboljih poslodavaca i dodjelu priznanja
- organizacija zajedničkih susreta učenika i studenata s invaliditetom završnih godina s poslodavcima

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za gospodarstvo u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskom gospodarskom komorom, Komorom Zagreb, udruženjima obrtnika Grada Zagreba, URIHO-om i društvima koja zapošljavaju osobe s invaliditetom, udrugama osoba s invaliditetom i drugima

Rok: kontinuirano

7. Područje: PRAVNA ZAŠTITA I ZAŠTITA OD NASILJA I ZLOSTAVLJANJA

Uvod i ocjena stanja

Pravo na dostojan život bez nasilja svih građana Republike Hrvatske regulirano je nizom zakona i drugih propisa.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (2003.) donesen je kako bi cjelovito regulirao rješavanje ovoga sve izraženijega društvenog problema. Izmjene *Kaznenog zakona* od 2006. povećavaju kazne za kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži i kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog čudoređa. *Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007.* propisuje mnoge mjere za zaštitu od nasilja. *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji (2005.)* i njegove izmjene i dopune precizno određuju mjere i postupanja nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju nasilja te pružanju pomoći žrtvama nasilja.

Svi navedeni dokumenti naglašavaju poboljšavanje položaja žrtava nasilja i podizanje kvalitete njihova života. Prema djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom kao žrtvama nasilja društvo treba iskazati veći stupanj osjetljivosti i osigurati veći stupanj zaštite.

Određbe *Ustava Republike Hrvatske* naglašavaju dužnost zaštite djece i nemoćnih, što se osobito odnosi na djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom.

Konvencija o pravima djeteta ističe da dijete s teškoćama u razvoju "treba voditi ispunjen i pristojan život u uvjetima koji jamče dostojanstvo, jačaju djetetovo oslanjanje na vlastite snage i olakšavaju njegovo sudjelovanje u zajednici".

Iako se radi o području koje regulira zaštitu od nasilja i zlostavljanja u cijelosti, najveći broj mjera odnosi se na obiteljsko nasilje kao najdominantniji okvir zbivanja. Zakon sadržajno definira nasilje u obitelji kao:

- svaku primjenu fizičke sile ili psihičke prisile na integritet osobe;
- svako drugo postupanje jednoga člana obitelji koje može prouzročiti ili izazvati opasnost da će prouzročiti fizičku i psihičku bol;
- prouzročen osjećaj straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva;
- fizički napad bez obzira na to je li nastupila tjelesna ozljeda ili ne;

- verbalne napade, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim nazivima i druge načine grubog uznemiravanja;

- spolno uznemiravanje;

- uhođenje i svi drugi načini uznemiravanja;

- protupravnu izolaciju ili ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja s trećim osobama;

- oštećivanje ili uništavanje imovine ili pokušaj da se to učini.

Grad Zagreb, u cilju provođenja međunarodnih i nacionalnih propisa radi osiguranja učinkovite, pravodobne i odgovarajuće zaštite i pružanja pomoći žrtvama obiteljskog nasilja, priprema donošenje cjelovitog programa djelovanja strategije jedinstvene politike za žrtve obiteljskog nasilja .

Mjere i aktivnosti, sukladno tom strateškom dokumentu, odnosit će se na sve žrtve nasilja, uključujući i osobe s invaliditetom. Veći stupanj cjelovite i sustavne pomoći moći će se osigurati u ustanovi za žrtve obiteljskog nasilja Duga i u okviru savjetovališta za žrtve obiteljskog nasilja.

Iako se u zadnjih nekoliko godina više pozornosti posvećuje ovom kompleksnom društvenom problemu, stručno-znanstvena istraživačka aktivnost još uvijek ne prati brze promjene strukture i opsega ovog fenomena. Cjelokupna aktivnost zajednice usmjerena je prema mjerama za prepoznavanje i zaštitu pojedinca ili grupe žrtava nasilja.

Statistički podaci, a još manje uzročno-posljedična analiza o djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom gotovo da ne postoje. Povremeno se koriste vjerojatno realne procjene da su žene s invaliditetom najrizičnija skupina žrtava obiteljskog nasilja, a zatim starije osobe s invaliditetom. Djeca s teškoćama u razvoju integrirana u redovni odgojno-obrazovni proces, prema pojedinačnim podacima institucija, često su meta napada svojih vršnjaka.

Djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom treba prije svega osigurati dostupnost nacionalne i lokalne pravne regulative o postojećem sustavu opće pravne zaštite i zaštite od nasilja i zlostavljanja, primjereno vrsti oštećenja, na odgovarajućem načinu komunikacije.

Strategijom se na području pravne zaštite i zaštite od nasilja i zlostavljanja trebaju ostvariti sljedeći ciljevi.

Ciljevi:

- osigurati dostupnost pravne regulative za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda osobama s invaliditetom;

- osigurati djelotvoran i ravnopravan pristup svim sustavima zaštite u zajednici;

- uspostaviti učinkovitu zaštitu osoba s invaliditetom od svih oblika nasilja i zlostavljanja.

Mjere i aktivnosti

1. Dostupnost pravne regulative osobama s različitim vrstama oštećenja

Aktivnosti:

- prevođenje na Brailleovo pismo i na zvučnom zapisu međunarodnih dokumenata za zaštitu ljudskih prava

- prevođenje na Brailleovo pismo i na zvučnom zapisu dokumenata koji reguliraju područje zaštite od nasilja i zlostavljanja

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Udruga slijepih Zagreb, u suradnji s Hrvatskom knjižnicom za slijepe

Rok: 2007./2008. i nadalje

2. Edukacija i osnaživanje osoba s invaliditetom u cilju prevencije i ublažavanja posljedica nasilja i zlostavljanja

Aktivnosti:

- organizacija stručnih skupova, radionica, tribina, predavanja i sl. za voditelje i članove udruga u cilju psihosocijalnog osnaživanja različitih skupina osoba s invaliditetom (žena, mladih, starijih osoba s invaliditetom)

- korištenje usluga savjetovališta za osobe s invaliditetom i članove obitelji i savjetovališta Grada Zagreba za žrtve obiteljskog nasilja

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama i organizacijama koje se bave žrtvama obiteljskog nasilja, ustanovom "Duga - Zagreb" i dr.

Rok: kontinuirano

3. Organizacija edukacije za stručnjake

Aktivnosti:

- organizacija stručnih skupova, radionica, tribina, predavanja i sl. za stručnjake koji se bave zaštitom djece s teškoćama u razvoju / osoba s invaliditetom u sustavu zaštite od nasilja i zlostavljanja

- organizacija stručnih skupova, radionica, tribina, predavanja i sl. za stručnjake koji se bave zaštitom žrtava nasilja i zlostavljanja o specifičnostima i potrebama djece s teškoćama u razvoju /osoba s invaliditetom;

- organizacija stručnih skupova, radionica, tribina, predavanja i sl. za stručnjake koji se bave zaštitom djece u odgojnim i obrazovnim institucijama o obilježjima nasilja među djecom, strategijama borbe protiv nasilja, osobito prema djeci s teškoćama u razvoju

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama i organizacijama koje se bave žrtvama obiteljskog nasilja, ustanovom "Duga - Zagreb", Poliklinikom za zaštitu djece Grada Zagreba i dr.

Rok: kontinuirano

4. Poticanje organizacija civilnog društva, osobito udruga žena s invaliditetom u provođenju projekata i programa u cilju osnaživanja osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- stručna i financijska potpora osnivanju klubova i organizacija osoba s invaliditetom koje se ciljano bave osnaživanjem osoba s invaliditetom radi preveniranja nasilja ili osiguravanja lakšeg izlaska iz kruga nasilja;

- stručna i financijska potpora istim projektima i programima;

- stručna i financijska potpora organizaciji jedinica za prihvata osoba s invaliditetom žrtava obiteljskog nasilja.

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport

Rok: kontinuirano

5. Poticanje akcijskih istraživanja o modalitetima i obilježjima nasilja i zlostavljanja osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- akcijsko istraživanje o obilježjima i modalitetima nasilja nad djecom s teškoćama u razvoju u osnovnim školama
- akcijsko istraživanje o osobama s invaliditetom kao žrtvama obiteljskog nasilja

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama i organizacijama koje se bave žrtvama obiteljskog nasilja, Studijskim centrom socijalnog rada, ustanovom Duga, Poliklinikom za zaštitu djece i drugima

Rok: do 2010.

6. Organizacija javnih kampanja u cilju senzibiliziranja stručne i šire javnosti za probleme nasilja i zlostavljanja djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo

Rok: kontinuirano

8. Područje: INFORMIRANJE, KOMUNIKACIJA I PODIZANJE RAZINE SVJESTI

Uvod i ocjena stanja

Osiguranje potpune integracije osoba s invaliditetom u društvo, kao temeljni cilj Strategije, ne može se ostvariti bez pristupa informacijama preko odgovarajućega komunikacijskog sustava. Za bolje razumijevanje mjera i aktivnosti na ovom području Strategije potrebno je podsjetiti na sadržaj pojmova:

- **komunikacija** podrazumijeva govorne i znakovne jezike, prikazivanje teksta, Brailleovo pismo i taktilnu komunikaciju, krupni tisak, zvučne zapise, pristupačne multimedije, osobne čitače i alternativne oblike, sredstva i oblike komunikacije, uključujući pristupačne informacijske i komunikacijske tehnologije;

- **jezik** obuhvaća govorene i znakovne jezike i druge oblike negovornih jezika.

Brze promjene i razvoj u svijetu informatike i komunikacija uvjetuju i način na koji ljudi međusobno komuniciraju, obavljaju poslove i koriste se uslugama i informacijama. Tehnološki napredak treba pomoći svim građanima u poboljšanju kvalitete života, a nikako ne smije biti faktor koji još snažnije isključuje pojedine

društvene skupine. Osobe s invaliditetom trebaju snažniju pomoć društva da im omogući korištenje novih tehnologija kako bi ostvarili dobrobit tehnološkog napretka. Oštećenje ne smije biti razlog nedostupnosti informacija i tehnologije. Javne se službe trebaju pobrinuti za to da svoje informacije učine dostupnima i prilagođenima osobama s različitim vrstama oštećenja.

U razvoju standarda i oblikovanja novih komunikacijskih i informacijskih sustava potrebno je konzultirati predstavnike osoba s invaliditetom.

Kako bi osobe s invaliditetom mogle razviti svoje potencijale, potrebno je osigurati da cjelokupna zajednica pozitivno gleda na njihovo sudjelovanje u njezinim funkcioniranju.

Društvo je odgovorno za formiranje svijesti o sposobnostima i doprinosima osoba s invaliditetom. Sustavno će se provoditi javna kampanja za zaštitu prava osoba s invaliditetom.

Ciljevi:

- omogućiti osobama s invaliditetom optimalno korištenje nove tehnologije u cilju povećanja njihove neovisnosti i kvalitete života;

- omogućiti osobama s invaliditetom slobodno pretraživanje, primanje i prosljeđivanje informacija prema vlastitom izboru;

- poticati uklanjanje negativnih predrasuda prema osobama s invaliditetom;

- podizati razinu svijesti o aktivnoj ulozi osoba s invaliditetom, njihovim pravima na izjednačavanje mogućnosti i zaštitu od diskriminacije.

Mjere i aktivnosti

1. Izrada Vodiča kroz Grad Zagreb za osobe s invaliditetom (u daljnjem tekstu: Vodič)

Aktivnosti:

- izrada novog izdanja Vodiča

- izrada posebnog izdanja na Brailleovu pismu, u suradnji s Udrugom slijepih Zagreb

- predstavljanje Vodiča svim korisnicima

- objava na web stranicama Grada Zagreba

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, udruge

Rok: 2007.

2. Izrada kalendara aktivnosti udruga osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- izrada kalendara sa svim važnim datumima za sve osobe s invaliditetom kao i specifične za pojedine udruge

- distribucija kalendara medijima, odgojnim i obrazovnim institucijama, zdravstvenim i socijalnim ustanovama, fakultetima

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, Gradski ured za obrazovanje, kulturu, i šport

Rok: 2007.

3. Određivanje odgovornih osoba kao nositelja aktivnosti za područje invaliditeta u svim vrtićima i školama

Nositelji: Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport

Rok: 2007.

4. Organizacija natječaja za izbor zaslužnih osoba i organizacija za promociju i zaštitu prava osoba s invaliditetom na različitim područjima djelovanja

Aktivnosti:

- izrada kriterija
- javna objava i promocija

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom

Rok: 2007./2008.

5. Obilježavanje prigodnih datuma nizom različitih aktivnosti

(Tjedan mobilnosti, međunarodni dan osoba s invaliditetom, međunarodni dani za pojedinu grupaciju osoba s invaliditetom, ...)

Nositelji: Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje

Rok: kontinuirano

6. Organizacija stručnih skupova, tribina, okruglih stolova

Aktivnosti:

- aktivno sudjelovanje osoba s invaliditetom u pripremi i radu skupova
- održavanje skupova na odgovarajućim i prigodnim lokacijama
- obvezno medijsko praćenje

Nositelji: Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje

Rok: kontinuirano

7. Organizacija medijskih konferencija

Nositelji: Povjerenstvo, udruge osoba s invaliditetom, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje

Rok: kontinuirano

9. Područje: ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ I MEĐUNARODNA SURADNJA

Uvod i ocjena stanja

Prikupljanje i analiza podataka o broju, strukturi i obilježjima osoba s invaliditetom preduvjet su za planiranje i kreiranje politike djelovanja prema određenim grupacijama i populaciji osoba s invaliditetom u cjelini. Podaci i istraživanja o pojedinim aspektima invaliditeta i osoba s invaliditetom omogućuju kreiranje najučinkovitijih rješenja za pojedine probleme.

Nedostatak podataka o osobama s invaliditetom ozbiljna je zapreka razvoju cjelovitog sustava zaštite na lokalnoj i nacionalnoj razini.

Temeljni podaci o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu dobiveni su popisom stanovništva od 2001. Izvor sveobuhvatnih i cjelovitih podataka o osobama s invaliditetom Hrvatski je registar osoba s invaliditetom koji se vodi u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. S obzirom na neujednačenu dinamiku i način prikupljanja podataka o osobama s invaliditetom iz različitih izvora, postojeći sustav nije dovoljno transparentan, a za potrebe Grada Zagreba nije dostupan.

Za planiranje sustavne zaštite osoba s invaliditetom nužno je raspolaganje dinamičnim sustavom podataka o osobama s invaliditetom, a što će biti prioritetan zadatak u predstojećem razdoblju. Aktivnosti Grada bit će također usmjerene na poticanje i provođenje istraživanja pojedinih aspekata fenomena invaliditeta i obilježja osoba s invaliditetom.

Grad Zagreb je proteklih nekoliko godina sudjelovao u nizu međunarodnih aktivnosti na područjima vezanima za probleme invaliditeta, a u sljedećem će razdoblju pristupiti izgradnji međunarodne mreže suradnika, osobito u okviru prestižnih europskih primjera.

Ciljevi:

- promicati standarde utemeljene na rezultatima akcijskih i znanstvenih istraživanja;
- poticati multidisciplinarna istraživanja i prikupljanje podataka kojima se promiče sudjelovanje osoba s invaliditetom;
- osigurati dostupnost cjelovitih podataka o osobama s invaliditetom s različitim vrstama oštećenja;

- sudjelovati u multidisciplinarnim istraživanjima o osobama s invaliditetom na nacionalnoj, regionalnoj i internacionalnoj razini;

- poticati razvoj i suradnju s gradovima, državama i organizacijama na nacionalnoj i internacionalnoj razini.

Mjere i aktivnosti

1. Izrada baze podataka osoba s invaliditetom

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje i drugi nadležni uredi, udruge osoba s invaliditetom i drugi

Rok: 2009.

2. Osiguravanje uvjeta za osnivanje referalnog centra za osobe s invaliditetom

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, URIHO, udruge osoba s invaliditetom

Rok: 2010.

3. Provođenje i sudjelovanje u akcijskim istraživanjima o osobama s invaliditetom, o području invaliditeta i objavljivanje rezultata istraživanja u stručnim i znanstvenim radovima

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, udruge osoba s invaliditetom, u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom, Studijskim centrom socijalnog rada i nadležnim ministarstvima

Rok: kontinuirano

4. Sudjelovanje na međunarodnim stručnim skupovima, suorganizacija i organizacija stručnih skupova s područja invaliditeta

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, udruge osoba s invaliditetom

Rok: kontinuirano

10. Područje: SUDJELOVANJE U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU, KULTURI, RAZONODI I SPORTU

Uvod i ocjena stanja

Opredjeljenje za socijalni model djelovanja prema osobama s invaliditetom, utemeljen na promociji i zaštiti ljudskih prava, odnosi se na sva ljudska prava: od građanskih, političkih, gospodarskih, socijalnih i kulturnih do globalnih.

Sudjelovanje svih građana u političkom i javnom životu i demokratskim procesima temeljno je obilježje razvijene demokracije, stoga je nužno da osobe s invaliditetom mogu koristiti svoje pravo glasa i sudjelovati u takvim aktivnostima. Društvo ima obvezu stvarati poticajno okruženje za osobe s invaliditetom i omogućiti im sudjelovanje u politici i javnom životu na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Grad Zagreb je na tom području, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom, pokrenuo niz aktivnosti koje su poslužile kao model djelovanja i za druge lokalne sredine u Republici Hrvatskoj.

Javna prezentacija projekata i programa Grada Zagreba redovito se odvija zajedno s predstavnicima osoba s invaliditetom.

Kao i u većini zemalja i gradova, osobito treba poticati veći angažman žena i mladih osoba s invaliditetom za aktivno sudjelovanje u javnom i političkom životu.

Uključenost osoba s invaliditetom u zajednicu ovisi svakako i o tome koliko mogu sudjelovati u stvaranju i korištenju kulturnih vrijednosti. One imaju pravo i trebaju sudjelovati u kulturi, aktivnostima u slobodnom vremenu, sportu i turizmu.

U većini europskih gradova postoji niz problema u ostvarivanju pristupačnosti objekata i kulturnih sadržaja osobama s invaliditetom, s obzirom na to da se, uglavnom, radi o starijim zdanjima ili povijesnim spomenicima kulture. U tom se slučaju uglavnom koristi koncept *razumne prilagodbe*. Mediji bi također trebali prezentirati raznolikost društva na način da pruže mogućnost osobama s invaliditetom da sudjeluju u kreiranju medijskog prostora i djeluju u njemu.

Grad Zagreb u zadnjih nekoliko godina nizom aktivnosti otvara medijski i kulturni prostor osobama s invaliditetom, ali potrebno je učiniti i znatno više na izjednačavanju mogućnosti pristupa. Potrebno je istaknuti napore mnogih kulturnih institucija u Gradu Zagrebu. Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog i Zagrebačka filharmonija za osobe s invaliditetom osiguravaju mnogo besplatnih koncerata. Muzej Grada Zagreba, prilagodbom prostora i izložbi, osigurava osobama s invaliditetom korištenje mnogih sadržaja. Sufinanciranje i potpora kulturnim projektima i programima organizacija osoba s invaliditetom pojedine je od njih izdvojilo kao kulturne znamenitosti Grada npr. Festival jednakih mogućnosti Društva tjelesnih invalida, Dramski studio slijepih i slabovidnih Novi život, Kazališnu udruhu gluhih Dlan i druge.

Tjedan udruga i aktivnosti Grada Zagreba u povodu Međunarodnog dana invalida za osobe s invaliditetom javna je prezentacija kulturnog i kreativnog stvaralaštva.

Sport i razonoda značajne su aktivnosti koje su za osobe s invaliditetom ponekad nužna terapijska nadopuna. Pokret se kao temeljna biološka potreba realizira ciljanom motoričkom aktivnošću, bez obzira na to radi li se o osobi bez invaliditeta ili s njim. Od davnina su ljudi pokazivali interes za bavljenje kineziološkim aktivnostima koje su imale različite predznake - od natjecateljskoga, rekreativnog, do razonode i zabave. Za osobu s invaliditetom kineziološke aktivnosti su osnovna pretpostavka za psihomotoričko prilagođavanje na novonastale uvjete življenja. Invaliditet narušava prostorni integritet samoga čovjeka, pri čemu se kao posljedica javlja otežana komunikacija osobe s invaliditetom i njegove okoline. Osim navedenog problema, osoba s invaliditetom susreće se s nizom arhitektonskih barijera koje prije nije niti zapažala, a nakon nastanka invaliditeta one postaju nepremostive na svim područjima življenja. Sudjelovanje u kineziološkim aktivnostima umanjuje razvoj promijenjenih oblika ponašanja, koja se gotovo uvijek javljaju nakon nastanka invaliditeta i upravo te aktivnosti mijenjaju samu osobu s invaliditetom i okolinu u kojoj ona živi, pri čemu se potvrđuje osnovni princip po kojem osoba s invaliditetom mora nastaviti živjeti. Pri tome nije od presudne važnosti ono što je izgubila, nego preostale sposobnosti.

Grad Zagreb je gradnjom, uređivanjem i prilagodbom prostora namijenjenih športsko- rekreativnim aktivnostima pridonio znatno bržem uključivanju osoba s invaliditetom u život zajednice. Treba istaknuti otok Trešnjevku i višeosjetilni park na RŠC Jarun, šumsku stazu Bliznec, RŠC na jezeru Granešina, prostor za održavanje Hendiping lige i mnoge druge.

Ciljevi:

- aktivno promicati sudjelovanje osoba s invaliditetom u političkom i javnom životu na svim razinama (gradskoj, nacionalnoj i međunarodnoj);
- poticati sudjelovanje žena i mladih s invaliditetom u političkom i javnom životu;
- poticati osobe s invaliditetom na aktivno sudjelovanje prigodom donošenja odluka za osobe s invaliditetom;
- poticati i osigurati ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom u kulturnom životu;
- osigurati pristup kulturnim institucijama;
- osigurati stručnu i financijsku potporu kulturnim projektima i programima osoba s invaliditetom;
- osigurati osobama s invaliditetom mogućnost sudjelovanja u športskim i rekreativnim aktivnostima i razonodi;
- osigurati pristup sportskim, rekreacijskim i turističkim objektima;
- osigurati djeci s teškoćama u razvoju jednak pristup sudjelovanju u igri, razonodi, uključujući te aktivnosti i u školski sustav.

Mjere i aktivnosti

1. Prilagodba glasačkih mjesta za potrebe osoba s invaliditetom i omogućavanje glasovanja uz pomoć druge osobe koju ovlasti osoba s invaliditetom

Rok: kontinuirano

2. Prilagodba građevina, prostora i sadržaja kulture, zabave, sporta i rekreacije

Rok: kontinuirano

3. Gradnja i nadopuna postojećih prostora i objekata dodatnim sadržajima za obavljanje sportskih i rekreativnih aktivnosti

Aktivnosti:

- u okviru novog kompleksa URIHO-a sagraditi sportsku dvoranu po standardima za osobe s invaliditetom

- gradnja pratećih sadržaja na Jarunu i Bundeku za osobe s invaliditetom (nadstrešnica, stolovi, klupe, roštilj i dr.)

- povećanje broja biciklističkih staza i šetnica

Rok: do 2009.

4. Gradnja mreže dječjih igrališta i prilagođavanje postojećih za djecu s teškoćama u razvoju

Nositelji (1-5): Povjerenstvo, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Zagrebački holding d.o.o., udruge osoba s invaliditetom, Gradski ured za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Služba za mjesnu samoupravu

Rok: do 2010.

5. Aktivnosti osoba s invaliditetom u programu Sport za sve

Aktivnosti:

- proširivanje aktivnosti na postojeće objekte na području Grada Zagreba
- proširenje sadržaja aktivnosti
- uključivanje većeg broja osoba s invaliditetom

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Služba za mjesnu samoupravu, udruge, Kineziološki fakultet

Rok: kontinuirano

6. Stručna i financijska potpora projektima udruga osoba s invaliditetom i udruga koje rade u korist osoba s invaliditetom s područja sporta, kulture, medijskog i javnog praćenja

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport

Rok: kontinuirano

7. Edukacija i integracija

Aktivnosti:

- edukacija voditelja udruga
- pomoć u izradi priručnika i promidžbenog materijala navedenih aktivnosti

Rok: do 2010.

- uključivanje osoba s invaliditetom u sustav natjecanja redovnih klubova koliko je to moguće
- organizacija škole plivanja za osobe s invaliditetom uz potrebnu prilagodbu

Rok: 2007.

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, Služba za mjesnu samoupravu, Kineziološki fakultet, udruge osoba s invaliditetom, Zagrebački športski savez invalida

11. Područje: CIVILNO DRUŠTVO

Uvod i ocjena stanja

Civilno društvo iznimno je važno za osobe s invaliditetom kao prostor za njihovo djelovanje i uključivanje u društveni život, ali i kao značajna nadopuna aktivnosti državnih institucija.

Najznačajniji dio civilnog društva su udruge, a udruge osoba s invaliditetom su zbog dugogodišnje tradicije i iskustva, pokretači i nositelji razvoja civilnog društva.

U Gradu Zagrebu registrirano je oko 70 udruga osoba s invaliditetom i udruge koje djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Osobe s invaliditetom preko svojih udruga zaista intenzivno rade na poboljšavanju svojih životnih uvjeta, a vrlo su često jedini prostor njihove samoaktualizacije i mogućnosti ostvarivanja socijalnih kontakata.

Grad Zagreb preko suradnje i partnerstva s udrugama osoba s invaliditetom već nekoliko godina pored koncepta zagovaranja, promiče ideju socijalnog poduzetništva i socijalnih inovacija, što je među ostalim i svrha djelovanja organizacija civilnog društva na području socijalne politike. S obzirom na to da se potrebe osoba s invaliditetom mijenjaju zajedno s promjenama životnih uvjeta, državne i javne institucije zbog svog formalnog ustroja ne mogu pravodobno registrirati promjene, a još manje pružiti odgovarajuća rješenja. Udruge osoba s invaliditetom u tom procesu uvode nove tipove socijalnih usluga prilagođene potrebama svojih članova.

Udruge se istodobno javljaju u dvjema ulogama, kao korisnici usluga i, istodobno, kao pružatelji usluga svojim članovima i drugim korisnicima.

Udruge osoba s invaliditetom zagovaraju određene vrednote, prioritete i specifičnosti svoje uže grupacije ili ukupne populacije s invaliditetom.

Zagovaranjem prioriteta u financiranju socijalnih programa, udruge osoba s invaliditetom utječu na socijalnu politiku Grada Zagreba.

Grad Zagreb je s udrugama osoba s invaliditetom ostvario partnerstvo u planiranju, usmjeravanju, provođenju i evaluaciji socijalnih programa u dugoročnom razdoblju.

Ovakav pristup razvoju socijalnog društva (prepoznatljiva i ravnopravna uloga svih sudionika: građana, korisnika, organizacija civilnog društva, lokalnih vlasti, javnih ustanova, gospodarstva...) prepoznat je kroz realizaciju mjera i aktivnosti Strategije 2003.

Strategija je nastala na temelju zahtjeva osoba s invaliditetom koje su, zajedno sa stručnjacima, osobno ili preko svojih predstavnika u svojim udrugama sudjelovale u kreiranju i planiranju mjera.

Predstavnici udruga osoba s invaliditetom koji pokrivaju sve vrste oštećenja članovi su Povjerenstva koje, zajedno s Gradskim uredom za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, koordinira provedbu Strategije.

Sve aktivnosti, mjere, projekti, programi, vrste i oblici pomoći koje su tijekom proteklog razdoblja provedene u Gradu Zagrebu inicirale su same osobe s invaliditetom ili su dale suglasnost.

Iznimne aktivnosti i inicijative udruga osoba s invaliditetom u provedbi Strategije 2003. potaknule su rješavanje statusnih i temeljnih pitanja za sve socijalne, zdravstvene, humanitarne i druge udruge u Gradu Zagrebu, npr. izradu prijedloga kriterija za dodjelu poslovnih prostora, financiranje djelatnosti udruga od posebnog interesa za Grad Zagreb.

Niz konkretnih projekata Grada za osobe s invaliditetom realiziran tijekom provođenja Strategije posredno je pridonio ostvarivanju visoko postavljenih krajnjih ciljeva i za sljedeće razdoblje djelovanja, i to:

Ciljevi:

- senzibilizaciji stručne i šire javnosti za probleme osoba s invaliditetom i važnost udruga;
- poticanju i razvijanju kulture dijaloga unutar širega neprofitnog sektora i udruga osoba s invaliditetom i unutar različitih grupacija osoba s invaliditetom;
- stručnom osposobljavanju udruga različitim edukacijama voditelja i članova;
- stvaranju uvjeta za razvoj i osposobljavanje članova za proces samozagovaranja (samozastupanja);
- senzibilizaciji potencijalnih sponzora i donatora za mnoge usluge i pomoći, osobito za one koje ne može osigurati Grad Zagreb.

Mjere i aktivnosti

- 1. Sustavno jačanje javne svijesti o problemima i pravima osoba s invaliditetom, te značenju udruga osoba s invaliditetom za njihovo evidentiranje i rješavanje**

Aktivnosti:

- u planiranju i provođenju svih mjera i aktivnosti nužna je uključenost udruga osoba s invaliditetom te javna i medijska prezentacija

- poticanje medija za praćenje aktivnosti udruga
- uključivanje stručne i šire javnosti organiziranjem stručnih skupova, okruglih stolova i dr.
- poticanje akcijskih istraživanja o položaju osoba s invaliditetom i važnosti udruga.

Nositelji: Povjerenstvo, Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, udruge osoba s invaliditetom i drugi

Rok: kontinuirano

2. Poticanje i razvijanje kulture dijaloga između različitih grupacija osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- poticati aktivnosti žena s invaliditetom u kreiranju i provođenju posebnih projekata i programa za žene s različitim vrstama oštećenja
- poticati aktivnosti mladih osoba s invaliditetom u kreiranju i provođenju posebnih projekata i programa za mlade osobe s invaliditetom različitih vrsta oštećenja
- osigurati sustavnu financijsku potporu za projekte i programe za žene i mlade osobe s invaliditetom
- poticati uključivanje osoba s invaliditetom u aktivnosti drugih dijelova civilnog društva
- poticati mreže i udruživanje udruga sukladno zajedničkim interesima u provođenju projekata i programa
- poticati stvaranja partnerstva udruga osoba s invaliditetom s udrugama koje djeluju u korist osoba s invaliditetom u cilju kvalitetnijeg ostvarivanja zajedničkih projekata i programa

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, udruge osoba s invaliditetom, udruge koje djeluju u korist osoba s invaliditetom i dr.

Rok: kontinuirano

3. Izgradnja stručnoga, kadrovskog i materijalnog kapaciteta udruga osoba s invaliditetom

Aktivnosti:

- osiguravanje sustavnog financiranja programa udruga koji su od posebnog interesa za Grad Zagreb.

Rok: 2007. - 2008.

- osiguravanje sustavne edukacije voditelja i članova udruga za različita područja djelovanja
- edukacija voditelja i članova udruga za ostvarivanje principa samozagovaranja (samozastupanja), poticanje osnivanja klubova za iste aktivnosti, osiguravanje financijskih sredstava za njihovo djelovanje
- razvijanje partnerstva udruga osoba s invaliditetom s Gradom Zagrebom
- edukacija gradskih službenika i stručnjaka za djelovanje na području razvijanja partnerstva

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Gradski ured za kulturu i šport, udruge osoba s invaliditetom, udruge koje djeluju u korist osoba s invaliditetom

Rok: kontinuirano

4. Potpora udrugama i pojedincima u ostvarivanju prava i pomoći

Aktivnosti:

- organizacijska pomoć u senzibiliziranju potencijalnih sponzora i donatora za mnoge usluge i pomoći osobama s invaliditetom, osobito onih koji se ne mogu osigurati pomoćima, projektima i programima Grada Zagreba
- osnivanje Zaklade Grada Zagreba za osobe s invaliditetom

Nositelji: Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje i drugi gradski uredi

Rok: kontinuirano

za Zakladu - do 2010.

ZAVRŠNE ODREDNICE

1. Donošenje i provođenje Strategije zahtijeva sustavnu i stalnu koordinaciju mnogobrojnih sudionika. Funkciju praćenja pojedinih područja djelovanja, koordinaciju i usklađivanje svih djelatnosti na razini Grada Zagreba obavljat će Povjerenstvo sukladno funkciji i djelovanju Povjerenstva za osobe s invaliditetom Vlade Republike Hrvatske.

2. Mjere i aktivnosti navedene u Strategiji uspješno će se i pravodobno provoditi samo uz stalnu koordinaciju između pojedinih izvršitelja.

Povjerenstvo bi koordiniralo, poticalo i pratilo provođenje pojedinih mjera, pružalo stručnu i savjetodavnu pomoć nositeljima i suradnicima provođenja mjera i aktivnosti.

Gradska upravna tijela, ustanove i trgovačka društva u vlasništvu Grada Zagreba dužni su provoditi mjere i aktivnosti iz Strategije radi promicanja prava i unapređivanja položaja osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu i osiguravanja uvjeta za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom.

Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, u suradnji s drugim nadležnim gradskim upravnim tijelima i Povjerenstvom, izradit će Plan provedbe Strategije u roku od tri mjeseca od njezina donošenja.

Nadležni gradski uredi dostavljat će Povjerenstvu do 15. siječnja svake godine izvješća o provedbi mjera iz svoje nadležnosti koje će, do 1. veljače, biti objedinjeno.

Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje dostavljat će Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba do 15. veljače svake godine objedinjeno izvješće o provedbi mjera iz Strategije koje će o tome izvijestiti Gradsku skupštinu Grada Zagreba.

Gradski su uredi dužni u svoje godišnje planove rada uvrstiti mjere i aktivnosti u skladu sa Strategijom te za svaku godinu osigurati sredstva za njihovu provedbu.

Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje tiskati će, u roku od tri mjeseca od njena donošenja, Strategiju u crnom tisku, na Brailleovom pismu, snimiti će se na audiokasetu i objaviti na web stranicama.

3. Zagrebačka strategija za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. do 2010. objavit će se u Službenom glasniku Grada Zagreba.

KLASA: 550-01/07-01/134

URBROJ: 251-01-04-07-6

Zagreb, 19. travnja 2007.

Predsjednica

Gradske skupštine

Mr.sc. Tatjana Holjevac, v.r.